

[Formanden.]

munale valgperiode i stedet for fhv. medlem af folketinget fru Inger Gautier Schmit, der af helbredsmæssige grunde har ønsket at nedlægge sit nævnte hverv fra den 1. juli 1956 at regne.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 22. juni, kl. 9 med følgende dagsorden:

- 1) *Valg af 1 medlem til landsnævnet for børneforsorg* (i stedet for fru Inger Gautier Schmit).
- 2) *Forespørgsel til stats- og udenrigsministeren af Bundvad m. fl.*
- 3) *Eventuelt: tredje behandling af:*
Forslag til lov om ændring i lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger.
- 4) *Tredie behandling af:*
Forslag til lov om ændring af lov om ferskvandsfiskeri.

Mødet hævet kl. 17⁵⁰.

119. møde.

Fredag den 22. juni kl. 9.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 1 medlem til landsnævnet for børneforsorg (i stedet for fru Inger Gautier Schmit).
(Jfr. tidenden sp. 5360).

Valgt blev fhv. medlem af folketinget, læge *Kirstine Ladefoged Jensen*.

Den næste sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til stats- og udenrigsministeren af Bundvad, Erik Eriksen, Aksel Møller, Bertel Dahlgaard, Aksel Larsen og Viggo Starcke. („Hvilke bemærkninger af økonomisk eller almen politisk karakter finder stats- og udenrigsministeren anledning til at fremsætte, forinden folketinget udsætter sine møder?“).

Ordføreren for forespørgerne (Bundvad): Partiernes ordførere har ment det rigtigt, at den debat, der nu skal afslutte folketings-samlingen, baseres på en forespørgsel til stats- og udenrigsministeren. Jeg skal derfor på de ærede medlemmer hr. Erik Eriksens, hr. Aksel Møllers, hr. Bertel Dahlgaards, hr. Aksel Larsens, hr. Viggo Starckes og egne vegne stille følgende forespørgsel til stats- og udenrigsministeren: Hvilke bemærkninger af økonomisk eller almen politisk karakter finder stats- og udenrigsministeren anledning til at fremsætte, forinden folketinget udsætter sine møder?

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Den politiske debat, der afslutter folketingets arbejde i forårsmånederne, plejer jo at være knyttet til tredje behandling af tillægsbevillingslovforslaget. De betydelige spørgsmål, som det høje ting senest i går har behandlet, har imidlertid fremkaldt det helt naturlige ønske hos alle partier i denne sal, at den afsluttende debat først skulle finde sted nu. Under disse omstændigheder har partierne da valgt at lade debattens udgangspunkt være den forespørgsel til mig, som nu er sat på dagsordenen og netop er motiveret af det ærede medlem hr. Bundvad, og hvorefter man ønsker at vide, hvilke bemærkninger af økonomisk eller almenpolitisk karakter jeg måtte finde anledning til at fremsætte, forinden folketinget udsætter sine møder.

Jeg tillader mig at opfatte den stillede forespørgsel således, at jeg her kan begrænse mig til nogle korte udtalelser om visse

[Stats- og udenrigsministeren.]

udenrigspolitiske spørgsmål og en kommentar til den økonomiske udvikling. Jeg går ud fra, at de ærede ordførere i deres taler vil bevæge sig ind over et betydeligt større område, og jeg må derfor forbeholde mig yderligere bemærkninger i det svar, som jeg formoder vil blive nødvendigt senere på dagen efter ordførernes indlæg.

De bemærkninger, jeg vil gøre om den udenrigspolitiske situation, er ikke tænkt som nogen udtømmende redegørelse. Jeg vil indskrænke mig til at fremdrage enkelte hovedpunkter.

Den tid, vi gennemlever, er udenrigspolitisk set særdeles begivenhedsrig. Efterkrigstidens stivnede positioner synes afløst af bevægelighed. Der har, som vi tidligere har omtalt i det høje ting, været afholdt møder mellem stormagternes regeringschefer og deres udenrigsministre i Genève. De russiske statsledere har foretaget rejser til bl. a. Asien og England, og politikere fra Vestens lande har besøgt Sovjetunionen.

Også statsministrene i Sverige, Norge og Danmark har efter invitation været i Sovjetunionen, for mit eget vedkommende i tiden 2.—14. marts i år, da jeg sammen med undervisningsministeren og embedsmænd fra udenrigsministeriet besøgte Sovjetunionen. For de forhandlinger, jeg ved denne lejlighed førte med de sovjetiske statsledere, har jeg efter hjemkomsten i enkeltheder redegjort i det udenrigspolitiske nævn, men det må være rigtigt, at der også her i det høje ting gøres nogle bemærkninger herom.

Hovedspørgsmålet under disse forhandlinger var handelen mellem de to lande. Som det vil være tinget bekendt, lykkedes det i Moskva at opnå enighed om, at der i København skulle optages handelsforhandlinger sigtende mod afsluttelse af en 2-årig vareudvekslingsaftale, der i stedet for det tankskib, som Sovjetunionen oprindeligt ønskede leveret, kunne omfatte levering af to hurtiggående fragtskibe.

Forhandlingerne blev påbegyndt i København i april måned og afsluttet med undertegnelsen af en handelsaftale. Vi opnåede ikke ved denne aftale, hvad vi havde ønsket, specielt ikke for landbrugsvarernes vedkommende. Hovedsagen er dog, at der nu atter er skabt et grundlag for handelen

mellem Danmark og Sovjetunionen, hvorpå der kan bygges videre.

Et andet punkt, hvorom der forhandles i Moskva, angik videnskabelige og kulturelle spørgsmål. Der opstilledes et fælles program for den videre udvikling, og der finder nu forhandlinger sted om den praktiske gennemførelse af bl. a. universitetslektor- og stipendiatudvekslingerne. Et besøg af balletten fra Bolshojteatret ventes at finde sted i efteråret 1957.

Endvidere drøftedes et spørgsmål, der forinden besøget var rejst fra sovjetrussisk side, nemlig spørgsmålet om et samarbejde med hensyn til redningstjenesten i Østersøen. Der afsluttedes en overenskomst, der skal sikre, at de to lande med det til rådighed stående personel og redningsmateriel gennemfører hjælpe- og redningsaktioner til fordel for besætninger og passagerer på skibe og luftfartøjer, der kommer i nød i Østersøen.

I overenskomsten findes optaget en bestemmelse, som er af særlig betydning for vore fiskere i Østersøen og deres familier, idet det blev aftalt, at den ene part på den anden parts anmodning skal yde bistand til fremskaffelse af oplysninger om fartøjer i Østersøen, der er savnet eller befrygtes at være i nød. Om gennemførelsen i praksis af denne bestemmelse såvel som om nogle andre spørgsmål af teknisk og praktisk art har der i indleværende måned været ført forhandlinger her i København mellem ekspertdelegationer fra de to lande. Disse forhandlinger tilendbragtes den 14. juni. Redningsoverenskomsten træder i kraft den 1. oktober d. å.

Under besøget i Moskva benyttede jeg lejligheden til overfor de sovjetiske regeringsmyndigheder at fremdrage spørgsmålet om tilladelse til udrejse af Sovjetunionen for forskellige grupper af personer med tilknytning til Danmark, således for to danskfødte kvinder, som ønskede at vende tilbage, samt for to kvinder, der skulle giftes med danske mænd. Det drejede sig om grupper og tilfælde, hvor særlige menneskelige hensyn gjorde sig gældende, og fra sovjetisk side viste man megen forståelse og imødekommenhed overfor de fremførte synspunkter. Som det har været omtalt i dagspressen, er to af de pågældende personer med deres pårørende ankommet hertil, og

[Stats- og udenrigsministeren.]

vi håber, at de øvrige vil følge efter inden altfor længe.

Det er min opfattelse, at forhandlingerne i Moskva som helhed var et nyttigt middel til fremme af det gode forhold mellem Danmark og Sovjetunionen.

Under vort ophold i Moskva berørtes overfor de sovjetiske statsledere spørgsmålet om et genbesøg, og for kort tid siden overrakte gennem vor ambassade i Moskva en officiel indbydelse til ministerpræsident Bulganin og førstepartisekretær Khrustjev til at besøge Danmark. Fra den svenske og norske regerings side overrakte samtidig enslydende invitationer. Som et belejligt tidspunkt for besøget foreslog de tre nordiske regeringer foråret 1957. Fra Sovjetunionens side har vi — såvel som Sverige og Norge — modtaget svar om, at invitationerne er modtaget. Tidspunktet for besøget vil blive drøftet ad de diplomatiske kanaler.

Den øgede kontakt mellem øst og vest, som har udviklet sig i den senere tid, bør hilses med afgjort tilfredshed. Personligt kendskab til hinandens forhold er til gavn for begge sider og tjener til at fremme den gensidige forståelse, som må være målet for vore bestræbelser, og ydermere tror jeg, at den udvidede forbindelse har en vigtig funktion i at overvinde den isolation, som Sovjetunionen tilsyneladende har følt i forholdet til omverdenen.

Sammenligner vi den nuværende udenrigspolitiske situation med forholdene for blot et par år tilbage, er det umiskendeligt, at en mindskelse af spændingen i forholdet mellem øst og vest er indtrådt. Vi glæder os over dette, men det kan ikke forlede os til at glemme, at de afgørende spørgsmål mellem øst og vest stadig ikke er løst. Det gælder spørgsmålet om Tysklands genforening, om en europæisk sikkerhedsordning såvel som nedrustningsspørgsmålet.

Om det sidstnævnte spørgsmål har der indtil fornylig fundet forhandlinger sted i London i FN's underkomité for nedrustningsspørgsmål. Der blev under disse forhandlinger, hvori repræsentanter for Canada, Frankrig, Sovjetunionen, Storbritannien og USA deltog, fremsat en række forslag og planer fra såvel vestlig som østlig side, uden at det lykkedes at opnå enighed. Parterne

står for visse forholds vedkommende ikke langt fra hinanden, men der er endnu afgørende meningsforskelle med hensyn til forudsætningerne og betingelserne for gennemførelsen af den fælles og effektivt kontrollerede nedrustning, som er forhandlingernes mål.

Efter afslutningen af underkomiteens møderække har den sovjetiske regering meddelt, at den i det kommende år vil foretage en ensidig nedskæring af sine væbnede styrker i et ikke ringe omfang, nemlig med 1 200 000 mand, og af forsvarsudgifterne. Betydningen af denne meddelelse må hverken overvurderes eller undervurderes. Det er næppe sandsynligt, at Sovjetregeringen vil tillade, at den bebudede nedskæring medfører en svækkelse af Sovjetunionens militære magt som helhed. På den anden side ville det være fejlagtigt uden videre at affeje det sovjetiske budskab som tom propaganda. En reel nedskæring må hilses som et fremskridt og et tegn på sovjetisk vilje til afspænding.

Ved bedømmelsen af de muligheder, som mindskelsen af den internationale spænding indebærer, er det imidlertid vigtigt, at man, som jeg før sagde, stadig har for øje, at det bag spændingen liggende konfliktstof ikke er fjernet. Det, vi har været vidne til i den senere tid, er en betydelig forbedring i den ydre omgangsform mellem øst og vest, uden at der er nået nogen løsning på de udestående hovedspørgsmål.

Der er næppe tvivl om, at der er en betydningsfuld udvikling i gang i Sovjetunionen. Men det, der foregår, er, såvidt vi foreløbig kan se, i første række et indre opgør med metoder, som alle demokratisk-sindede i den vestlige verden altid har været enige om at fordømme. Sovjetstyret som sådant har ikke ændret karakter; det er stadig et totalitært diktatur.

Der er ikke grundlag for, at de vestlige lande kan opgive bestræbelserne på i fællesskab at skaffe sig det mål af forsvarsmæssig sikkerhed, som man i disse år har stræbt henimod indenfor NATO, eller ændre grundlinierne i den hidtil førte politik.

Som jeg tidligere har sagt, har det vestlige sammenhold, som først og fremmest har manifesteret sig gennem NATO, netop været af afgørende betydning for, at der er skabt et bedre forhold mellem øst og vest. Den

[Stats- og udenrigsministeren.]

åbenbare magtpolitik er trådt i baggrunden, og den storpolitiske fase, vi nu står ved begyndelsen af, vil efter alt at dømme blive kendetegnet af en politisk og økonomisk kappestrid. Dette betyder en udfordring til de vestlige lande om at anvende yderligere kræfter på at fastslå, at fremtiden tilhører den demokratiske samfundsform. Det er denne og ikke de totalitære regimer, som kan sikre folkene en rimelig levestandard og en tryk tilværelse. Kappestriden vil bl. a. udfolde sig i forholdet til de folkeslag i Afrika og Asien, der nu eller blot indenfor den seneste menneskealder har opnået politisk selvstændighed.

Denne nye problemstilling og de opgaver, der følger af den, er man opmærksom på indenfor NATO. Som det vil være tinget bekendt, opfordrede Det nordatlantiske Råd på sit møde i maj i år den canadiske, den italienske og den norske udenrigsminister til at undersøge nye veje og midler til styrkelse af det atlantiske fællesskab og fremsætte forslag til en videre udvikling af samarbejdsområderne mellem Atlantlandene. De tre udenrigsministre er allerede gået i gang med dette arbejde, og de vil naturligvis til brug ved deres overvejelser rådføre sig med alle Atlantlandenes regeringer, herunder også den danske regering, og det er givet, at når de forespørgsler foreligger, som vi må forvente, agter regeringen at drøfte dem med repræsentanterne i det udenrigspolitiske nævn.

Fra dansk side tror jeg at vi vil være enige om, at der overfor de nye krav, udviklingen stiller os overfor, bør bygges videre på det sammenhold, som har stået sin prøve i de år, hvor det først og fremmest drejede sig om at opbygge det fælles forsvar. I overvejelserne af, hvorledes de nye opgaver bedst kan løses, er det vigtigt at erindre sig det arbejde, som udføres ikke alene af De Forenede Nationer, men også af andre internationale samarbejdsorganer, hvor en række ikke-NATO-lande deltager. Dobbelt arbejde bør undgås, og det kræver derfor nøje overvejelse, i hvilket omfang NATO som sådan bør påtage sig nye opgaver på disse områder.

Fra dansk side har vi stadig lagt vægt på en uddybning af det ikke-militære samarbejde indenfor NATO, og det er derfor

med glæde, vi kan konstatere, at Atlantlandene i dag er i stand til at vie en større del af kræfterne til dette samarbejde end tidligere. Regeringen vil yde sin bistand til en udbygning af dette samarbejde og villigt overveje de forslag til nye samlingspunkter for Atlantlandenes politik, som måtte blive resultatet af de tre udenrigsministres arbejde.

Den 25. og 26. maj i år aflagde Forbundsrepublikken Tysklands udenrigsminister, dr. Heinrich von Brentano, efter indbydelse et officielt besøg i Danmark. Det var ikke besøgets formål, at egentlige forhandlinger skulle føres. Minister Ernst Christiansen og jeg havde dog lejlighed til uformelt at drøfte med udenrigsminister von Brentano forskellige spørgsmål af interesse for begge lande, således bl. a. spørgsmålet om en dansk-tysk luftfartsoverenskomst og spørgsmålet om erstatning til tidligere koncentrationslejranger.

Jeg betragter det stedfundne besøg som et vigtigt led i bestræbelserne for at normalisere forbindelserne mellem Danmark og efterkrigstidens nye, demokratiske Tyskland.

Som en konsekvens af den almene politiske afspænding vil jeg nævne Finlands fulde indtræden i det nordiske samarbejde. I vinter, i december måned, blev Finland medlem af Nordisk Råd, og i april måned i år var Finland for første gang repræsenteret på det nordiske udenrigsministermøde. Jeg vil gerne benytte denne lejlighed til fra folketingets talerstol at give udtryk for den oprigtige glæde, vi her i Danmark føler over nu at have Finland med helt og fuldt i den sektor af det internationale samkvem, der hedder nordisk samarbejde, et samarbejde, der respekterer de forskellige deltagerlandes forskellige placering i forsvarspolitisk og dermed også delvis i udenrigspolitisk henseende, men som iøvrigt sigter mod en stadig større tilnærmelse mellem landene i den nordiske kulturkreds.

På det udenrigsøkonomiske område er der ikke sket afgørende begebenheder i de seneste måneder.

GATT-toldkonferencen i Genève endte som ventet uden større resultater for lavtariflandene. Vi vil dog fortsætte vore bestræbelser på at tilvejebringe en større udjævning af de forskellige landes told-

[Stats- og udenrigsministeren.]

niveauer. På det forestående ministermøde i OEEC håber vi at det — på baggrund af de små resultater i GATT — vil blive accepteret, at OEEC nu tager toldspørgsmålet op til effektiv behandling. Også liberaliseringsproblemerne står på dagsordenen for dette møde, og det danske standpunkt vil her — som før — være, at alle skrankerne for handelen må angribes over en bred, samlet front. Det er nu hensigten uændret at forlænge den europæiske betalingsunion for endnu et år fra 30. juni, idet planerne om gennemførelse af fri omvekslelighed mellem dollar og EPU-valuta ikke forventes at ville blive aktuelle i den nærmeste fremtid.

Forsåvidt angår det nordiske økonomiske samarbejde, er det nu blevet besluttet, at ekspertdrøftelserne skal søges afsluttet og en samlet rapport om det nordiske fællesmarked afgives pr. 1. juli 1957. Man må herefter gå ud fra, at den endelige afgørelse om denne vigtige sags skæbne vil blive truffet i løbet af efteråret 1957. Jeg skal imidlertid afholde mig fra yderligere udtalelser herom, idet jeg går ud fra, at økonomi- og arbejdsministeren senere under debatten vil sige nogle ord om denne sag.

Om de hjemlige økonomiske problemer vil jeg sluttelig gerne gøre nogle bemærkninger.

Når jeg i al korthed skal give en karakteristik af den økonomiske situation, vil det være naturligt at begynde med at minde om, hvorledes forholdene tog sig ud for godt et års tid siden, da vi sluttede den forrige folketingssamling. Det store spørgsmål, der dengang på helt dominerende måde prægede den politiske debat her i landet, var, om det betydelige træk på valutabeholdningen ville fortsætte, eller om den række af forholdsregler, der var truffet for at imødegå valutatabet — senest ved martsforliget 1955 — ville virke i tilstrækkeligt omfang. Jeg husker som alle i denne sal, at der dengang var delte meninger herom, men jeg skal ikke i dag opholde mig herved. Endnu i april kvartal 1955 var forringelsen af valutastillingen meget betydelig, ialt 150 mill. kr., men regeringen var af den opfattelse, at der måtte gå i det mindste nogle måneder, før de nye afgifter og de andre forholdsregler satte sig igennem og

påvirkede betalingsbalancen overfor udlandet.

Omslaget indtrådte i årets midte, ja, man kan endda næsten præcist henføre det til 1. juli 1955. Medens nationalbankens valutastilling endnu i juni måned forringedes med 55 mill. kr., fremkom der i juli en forbedring på godt 30 mill. kr. Senere har der i perioder været fremgang, i andre perioder atter nogen tilbagegang. Helhedsindtrykket af den forløbne periode er dog efter mit skøn, at der i det sidste år har været en betydelig stabilitet i vort betalingsforhold overfor andre lande, og at det mål, vi satte os i fjor: at standse valutanedgangen, er nået. Jeg behøver vel blot at henviser til, at medens nationalbankens nettovalutagæld pr. 1. juli 1955 androg 456 mill. kr., viste den senest foreliggende opgørelse den 15. juni i år en nettogæld på 260 mill. kr.

Jeg skal villigt indrømme, at denne forbedring på ialt knap 200 mill. kr. i løbet af et lille års tid er af et forholdsvis beskedent omfang, og vi kan vel også være enige om, at en større fremgang havde været ønskelig. Ved vurderingen af denne forbedring i nationalbankens valutastilling på henved 200 mill. kr. bør det dog tages i betragtning, at der siden 1. juli i fjor er betalt afdrag på den offentlige valutagæld med ialt 145 mill. kr., og at de private bankers valutastilling er forbedret med 12 mill. kr. Ialt er der således på disse tre poster sket en samlet forbedring på ca. 350 mill. kr. i løbet af tiden siden 1. juli i fjor, medens der i perioden fra juli 1954 til juli 1955 skete en forringelse, der opgjort på tilsvarende måde og stillet overfor denne forbedring på ca. 350 mill. kr. udgjorde ialt 246 mill. kr. Der er således en helt klar forskel på valutastillingen i de to perioder, og jeg mener derfor, det må være fuldt berettiget i dag at sige, at den valutastabilisering, vi stiledede mod i fjor, og som gjorde det nødvendigt at pålægge befolkningen betydelige byrder, er nået, at vore bestræbelser er lykkedes.

Jeg vil gerne understrege, at jeg ikke ønsker dette fortolket på den måde, at jeg skulle mene, at vi i dag har nået en tilfredsstillende forbedring af valutastillingen. Vor valutareserve må fortsat betragtes som utilstrækkelig, og de udsving i valutastil-

[Stats- og udenrigsministeren.]

lingen, vi har haft i dette forår, har tydeligt vist, at vi fortsat må føre en agtpågivende politik, hvis vi skal sikre en yderligere valutarisk konsolidering.

Om den økonomiske udvikling iøvrigt skal jeg kun fremsætte nogle få bemærkninger. Det var naturligvis udelukket, at så dybtgående indgreb overfor såvel forbruget som bygge- og anlægsvirksomheden som dem, vi gennemførte i efteråret 1954 og foråret 1955, kunne foretages uden konsekvenser for produktion og beskæftigelse her i landet. Betydelige dele af befolkningen har følt virkningerne af den økonomiske stramning i form af indtægtsnedgang, og arbejdsløsheden nåede en overgang op på et niveau, som måtte give regeringen anledning til alvorlige overvejelser. Dette forårs lange frostperiode bidrog yderligere til overgangsvis at svække beskæftigelsen, især i bygge- og anlægsgene.

De seneste måneders udvikling i beskæftigelsen har imidlertid fulgt en langt mere tilfredsstillende linie. Situationen er i dag den, at vi er kommet ned på en ledighed af omtrent samme omfang som for et år siden; der synes at være sikret god beskæftigelse i bygge- og anlægsgene, ligesom industriproduktionen nu er ved at rette sig efter den svækkelse, som prægede vinteren og foråret. Bidragende til denne fremgang har det naturligvis især været, at det er lykkedes at fortsætte den omstilling fra produktion til hjemmemarkedet til eksportproduktion, som har været i gang de sidste år.

Til belysning af denne udvikling, som er af afgørende betydning for vore økonomiske muligheder på længere sigt, kan jeg nævne, at eksporten af industrivarer i dette års første kvartal lå nærved 20 pct. højere end i januar kvartal 1955. Denne fremgangslinie kunne ikke holde i april måned, som var stærkt præget af de ekstraordinære forhold omkring overenskomstssituationen, og det må også anses for tvivlsomt, om vi fremover kan fortsætte efter en så stærkt stigende linie som 20 pct. årlig. Der er i en række lande, hvortil vi sælger industrivarer, sket en bremsning af produktionsfremgangen, som vi nødvendigvis vil komme til at føle. Men udsigterne i dag synes at være, at vi

fortsat tør håbe på yderligere landvinding for vore eksportindustrier.

Det ville være fristende at omtale en række økonomiske og andre politiske spørgsmål, som har præget det folketingsarbejde, der nu afbrydes af sommerferien. Jeg skal imidlertid modstå enhver sådan fristelse og tillade mig at betragte de her fremsatte bemærkninger som svar på den af de ærede medlemmer stillede forespørgsel.

Ordføreren for forespørgerne (Bundvad): Jeg vil gerne takke den højtærede stats- og udenrigsminister for redegørelsen og vil gerne gøre nogle bemærkninger i tilknytning til den.

Først lidt om udenrigspolitikken.

Der er vist ingen tvivl om, at det mest bemærkelsesværdige træk i udenrigspolitikken er ændringen i Sovjetunionen efter Stalins død. Den kolde krigs symbol, jerntæppet, er blevet hævet lidt, og vi har set forhold og begivenheder, der måske kan udlægges som en vending til de friere forhold og den større forståelse, som vi gerne ønsker. Men vi må ikke lade ønsketænkning være aførende for vor vurdering.

Først og fremmest skal vi ikke glemme, at det russiske system stadig bygger på diktatur, måske på det sidste ændret fra Stalins enevælde til et 3 mands styre, men alligevel ikke anderledes, end at en eller anden kan vinke med en lillefinger med det resultat, at jerntæppet går i bund med et brag. Derfor ville det være mindre velbetænkt af os at slække på vor interesse for det vestlige samarbejde i NATO. Vi har lov at sige, at netop dette samarbejde har befordret en fredeliggørende udvikling. Vi bør derfor i fuld bevidsthed om de vestlige demokratiers fredelige hensigter fortsætte dette samarbejde — og udbygge det.

Da Danmark tiltrådte Atlantpagten, lagde vi fra socialdemokratiets side vægt på, at det vestlige samarbejde ikke alene blev et militært, men også et økonomisk-kulturelt samarbejde. Det er derfor glædeligt for os, at det sidste NATO-møde tog nye skridt i den retning. Ikke mindst for små lande er det af stor vigtighed, at samarbejdet fremmes og kræfterne forenes.

Hvad det nordiske samarbejde angår, var den vigtigste begivenhed — som den højt-

[Bundvad.]

ærede stats- og udenrigsminister nævnte det — Finlands deltagelse for første gang i Nordisk Råds møde. Den nordiske familie er nu samlet, og rammen om et udvidet samarbejde er skabt. Fra socialdemokratiets side lægger vi vægt på dette samarbejde og vil medvirke til, at ikke mindst det økonomiske samarbejde i Norden bliver en realitet. Vi har den opfattelse, at i den atomalder og mekaniserings- og automatiseringsepoke, verden står overfor, er dette økonomiske samarbejde måske en livsnødvendighed for vore lande. Vi er små hver for sig i Norden, men i fællesskab kan vi løse store opgaver. Jeg har set, at den højtærede økonomi- og arbejdsminister har udtalt sig om dette spørgsmål i Sverige. Jeg er enig med den højtærede minister i, at den nordiske udvej for økonomisk samarbejde skal prøves, før man overvejer andre muligheder.

Må jeg iøvrigt rejse det spørgsmål, om der ikke efter hvert års Nordisk Råds samling bør finde en debat sted her i folketinget om samlingens resultater og om andre nordiske spørgsmål. Som det er nu, modtager folketinget ikke rapport om arbejdet udover, hvad aviserne meddeler, og folketinget har ingen mulighed for gennem en debat at give rådets medlemmer ønskelig vejledning. Jeg vil tro, at en sådan debat vil virke befordrende på samarbejdet og skabe forståelse også i befolkningen for de nordiske problemer. Rådets arbejde må ikke blive et anliggende alene for eksperter. Jeg henstiller, at muligheden for en sådan debat bliver taget op til overvejelse.

Inden jeg går over til at omtale rene danske anliggender, vil jeg tillade mig at gøre nogle bemærkninger om de danske kommunister og Stalinperioden.

Der er ingen grund til for mig at gå i enkeltheder om, hvad det russiske kommunistpartis 20. kongres har afsløret fra Stalinperioden, alle ved det fra aviserne: blodigt enevælde, tortur, deportationer og henrettelser af uskyldige; enhver modstand blev kynisk ryddet af vejen, og et korrump retssystem var herskerens lydige redskab. Denne tyran og hans system har de danske kommunister altid vist en mavekrybende ærbødighed. Med den højtærede formands tilladelse vil jeg gerne bringe nogle få korte citater.

På det kommunistiske partis 19. kongres i Moskva i oktober 1952 bragte det ærede medlem hr. Aksel Larsen en hilsen fra det danske kommunistparti. Denne hilsen, refereret i „Land og Folk“ den 13. oktober 1952, yderst underdanig i sin form, lod det ærede medlem hr. Aksel Larsen munde ud i følgende ord, der efter referatet hilstes med stormende og langvarigt bifald:

„Længe leve, til lykke for menneskeheden, den store og elskede Josef Visarionovitj Stalin“.

Det ærede medlem sagde: lykke for menneskeheden!

Stalin var som bekendt de danske kommunisters store læremester. Hvad var det så, han havde lært dem? Det får vi at vide i partiets hilsen til Stalin på hans 70 års fødselsdag. Deri siges bl. a.:

„Du har lært os nødvendigheden af at holde partiet rent for opportunistiske og sekteriske afvigelser“.

Sagt på mere klart dansk: Stalin havde lært vore hjemlige kommunister nødvendigheden af at bekæmpe enhver form for demokrati i partiet; endelig ingen afvigende meninger. Derfor nævnes også blandt det, man har lært af Stalin: „Hvordan partiet skal handle med viljens enhed“. Stalin viste vejen, og vore hjemlige kommunister traskede gladeligt efter og takkede ham for det.

Også hvad Stalins retssystem angår, finder vi godkendelse og anbefaling. Tidligere kommunistisk medlem af folketinget, landsretssagfører Robert Mikkelsen skrev i marts 1953 til „Land og Folk“ om retssystemet i Østeuropa. Her taler han om, at retsvæsenet i folkedemokratierne har en aktiv, opdragende rolle. Og her siges ordret og lige ud:

„Juristerne her søger ikke tilflugt i romantiske forestillinger om en retsordens objektivitet“.

Nej, det tør man svagt antyde. Tommelfingeren nedad, og et menneske forsvandt. Og dog kommer Robert Mikkelsen til den slutning, at der i folkedemokratierne

„er helt andre forudsætninger for at give frihedsrettighederne og retsgarantierne reelt indhold“.

Er det herefter mærkeligt, at samme mand kommer til det resultat, at kritikken af Stalins slavejre

„er uden enhver forbindelse med de faktiske forhold“.

[Bundvad.]

Ja, således har man altså sagt og er lydigt gået under åget.

Men nu efter „afsløringerne“ på den 20. kongres påstår man frimodigt, at alt dette forfærdelige, det vidste man intet om. Man har været uvidende som spædbørn. Men det tror jeg ikke på. Denne uvidenhed minder mig ikke så lidt om den, visse tyskere efter Hitlers fald påberåbte sig med hensyn til koncentrationslejrene, og hvad der foregik.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen har som bekendt søgt at give en forklaring. Det sker i tidsskriftet „Tiden“ nr. 4 for i år. Forsideillustrationen på bladet viser rytterstatuen af Danmarks grundlovs-giver, Frederik den Syvende, omgivet af arbejdere, der protesterer mod mæglingforslagets op-højelse til lov. Indpakket i dette udtryk for dansk demokratis friheder går det ærede medlem hr. Aksel Larsen i gang med et forsøg på at forklare det, der er sket i Sovjet, og de hjemlige kommunisters stilling hertil. For mig at se er denne artikel en eneste bekræftelse på, at de hjemlige kommunister vidste god besked med, hvad der foregik. Det ærede medlem skriver et sted, at

„Stalin troede på sin teori om klassekampens ustandselige skærpelse og anså det for nødvendigt at bruge hårde metoder“.

Det ærede medlem lader samtidig sin italienske partifælle Togliatti sige om denne teori, at

„Stalins tese førte til et perspektiv af endeløse gensidige forfølgelser fra en del af samfundet mod den anden, også indenfor arbejderbevægelsens organisationer“. Herefter kommer så det ærede medlems konklusion. Det hedder ordret:

„Til disse kammerat Togliattis ord må her tilføjes, at vort parti anså Stalins tese om klassekampens skærpelse for rigtig“.

Og senere siges,

„at vi intet forsøg vil gøre på at tilsløre denne vor fejl“.

Klassekampens ustandselige skærpelse, der medførte hensynsløse forfølgelser også i arbejderbevægelsen, anså man altså for rigtig. Hvem kan så for alvor tro på, at man ikke vidste besked? Er sandheden

ikke den, at man i blind lydighed overfor tyrannen affandt sig med tilstandene og herhjemme holdt enhver form for kritik nede med hård hånd? Ved at tie har kom-munisterne pådraget sig et tungt medansvar, som man ikke kan frigøre sig for bare med en undskyldning om uvidenhed. Vi troede ikke på nazisternes uvidenhed efter Hitler, og vi tror heller ikke på kommunisternes uvidenhed efter Stalin.

Disse medansvarlige for Stalinsystemet søger nu i deres nød en udvej ved at tale om samarbejde med socialdemokratiet. Jeg kan klart sige, at det bliver der ikke noget af. Vi er ikke så naive at tro, at diktaturet i Sovjet er blevet til demokrati, blot fordi fortidens synder nu overvælttes på personen Stalin. Systemet er fortsat diktatur, og vi ved, at de danske kommunister slavisk følger ethvert vink fra Moskva. Deres meninger er bestemt af andre, og af andre hensyn end danske.

Herefter vil jeg gøre nogle bemærkninger om indenrigspolitiske forhold og først om den del af Danmark, der ligger længst borte fra hovedstaden.

Jeg kan vel tillade mig at sige om Færøerne, at der nu synes at falde ro over forholdene deroppe, også i Klaksvig. Jeg håber, at denne ro er et udtryk for en forståelse af, at ingen er tjent med et spændt forhold. Hernede ønsker vi et loyalt samarbejde for at fremme fælles interesser, og der vil melde sig en del efterhånden. Fiskerflådens modernisering på et sundt grundlag blev fremmet ved oprettelse af en realkredit-institution, og måske kan yderligere foranstaltninger blive nødvendige. Sociallovgivningen bør vel ajourføres til den udvikling, som finder sted hernede. Det samme gælder skolevæsenet og sundhedsvæsenet. Jeg går ud fra, at den højtærede statsminister vil orientere sig om de mange særlige problemer ved sit besøg på Færøerne i august.

For Grønlands vedkommende har vi konstateret, at ministeren for Grønland, hr. Johs. Kjærboel, er gået til opgaven med vanlig arbejdslyst. Opgaven med at føre Grønlandskommissionens betænkning ud i livet er stor og omfattende, spændende fra erhvervsmæssige opgaver over sociale og sundhedsmæssige til kulturelle. Tuberkulosehospitalet i Godthaab er nu i fuld drift, og den nye røntgenbåd besejler bostederne.

[Bundvad.]

Af hensyn til den kulturelle udvikling er det glædeligt, at de nye radiostationer nu er under bygning. Mange nye opgaver står for og må løses ved samarbejde. Her yder de grønlandske folketingsmænd en god indsats og ministeren sin, bl. a. med en vinterrejse til Grønland. Det er første gang, en minister har besøgt Grønland ved vintertide.

Jeg skal herefter gøre nogle bemærkninger om økonomien.

Jeg skal ikke gå i enkeltheder, idet jeg henviser til statsministerens redegørelse. Jeg vil imidlertid konstatere, at valutaforbedringen har vist, at den stramning af økonomien, som blev foretaget sidste forår, var nødvendig og rigtig og har givet det ønskede resultat. Den sidste halvanden måneds fald i valutastillingen skyldes efter alt at dømme særlige forhold, der har foreløbigheds karakter. Jeg henviser til isvinteren og til arbejdssituationen, endvidere til verdensmarkedets prisudvikling, som har været os ugunstig, og kreditstramningen i andre lande, der har ændret kreditvilkårene. Valutanedgangen er nu stort set standset, og der er intet i øjeblikket, som tyder på varig tendens i uheldig retning.

Som bekendt gav den borgerlige opposition med det ærede medlem hr. Erik Eriksen som fortaler sidste forår og sommer udtryk for en slags katastrofeteori om valutaen. Dengang slog teorien fejl, og påstanden blev gjort til skamme. Valutaen rettede sig og viste forbedring. Nu har jeg set, sidst fra det ærede medlems grundlovstale, at det ærede medlem fortsætter sin eneste tale med påstande om alskens ulykker for dansk økonomi, ja, han taler endog om „mismod og en vis håbløshed, der breder sig“. Jeg gad vidst, om ikke de fleste af det ærede medlems tilhørere — foruden at føle et gys ved at høre om alt det forfærdelige — har tænkt ved sig selv, at det er da godt, at det ikke er mig, han taler om.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen har talt advarende om omkostningsniveauets stigning og henviser her til lønstigningerne.

Det er imidlertid berettiget at hævde, at omkostningsniveauets stigning på grund af lønstigninger har været mindre her i landet end i en række andre vesteuropæiske lande, som vi skal konkurrere med på verdensmarkedet. Konkurrenceforholdet er derfor ikke forrykket. Også handelsbalancens udvikling og stilling er gunstig for os.

Der er for mig at se intet i dansk økonomi, der taler for den økonomiske katastrofe, som borgerlige politikere mener det formålstjenligt til enhver tid at tale om. I deres bestræbelser for at komme regeringen til livs skyder de langt over målet, men de gør det heldigvis så stærkt, at folk klart kan se det. Derimod bør det siges, at vor økonomi er stærkt påvirkelig af økonomiske bevægelser ude i verden. Den internationale prisudvikling kan blive os ugunstig med prisstigninger som resultat — jeg tænker her bl. a. på brændslet — den økonomiske aktivitet i andre lande kan være nedadgående, og landene kan gennemføre restriktioner, som rammer vor produktion. Men det er forhold, som regeringen ikke har indflydelse på eller er herre over. Vi må derfor stadig vise agtpågivenhed med hensyn til lettelser i økonomien.

Beskæftigelsen har været lav under isvinteren, men er nu stigende. De sidste tal er gunstige, og med den byggeaktivitet, vi har, kommer vi sikkert ned på lave arbejdsløshedstal. Imidlertid står vi overfor det store problem, der hedder sæsonarbejdsløshed. Vi må regne med på visse tider af året at have en arbejdsløshed på op mod 20 pct., en ledighed, der i særlig grad rammer de ufaglærte arbejdere. Jeg ved, at arbejdsmarkedskommissionen har beskæftiget sig med dette spørgsmål. Jeg vil imidlertid gerne pege på det igen og særligt på de lave beskæftigelsestal i landkommunerne på visse tider af året. Landbruget kan ikke give helårsbeskæftigelse til de fastboende arbejdere, medens arbejdskraften i visse korte perioder af året må være til rådighed. Vi står her overfor et problem, som forstærkes af landbrugets tiltagende mekanisering, og

[Bundvad.]

som offentlige arbejder alene ikke varigt kan løse. Jeg vil henstille, at problemet landkommunernes store arbejdsløshed indgår i arbejdsmarkedskommissionens overvejelser vedrørende sæsonarbejdsløsheden.

Af hensyn til ønsket om at fastholde det budgetterede overskud på statens budget og af hensyn til folkepensionens finansiering foretages som bekendt på regeringens foranledning i finansudvalget en gennemgang af budgettet for at finde frem til besparelser eller justering af visse indtægter. Må jeg tillade mig at sige, at der i dette land har været holdt altfor mange sparetaler, der ikke havde bund i virkeligheden. Virkeligheden svarede ikke til løfterne. Den gennemgang, som nu foregår, kan ikke jages igennem, den må være grundig og kritisk, så vi nu kan komme til klarhed over reelle muligheder for besparelser; og alle poster må i søgelyset.

Må jeg her rejse det spørgsmål, om sygehusudgifterne ved trafikken stigende antal ofre fortsat bør betales over stats- og amtskatter, eller om bilejerne, eventuelt over motorbeskatningen eller over deres forsikring, bør afholde udgiften selv. Jeg mener, at sagen bør overvejes.

De militære budgetter har også været drøftet, og den højtærede forsvarsminister er jo enig i, at de ikke kan falde udenfor gennemgangen. Endnu giver den internationale situation ikke mulighed for forringelse af vort forsvarsberedskab. Derimod kan de nye våbens anvendelse muligvis give anledning til ændringer. Om dette spørgsmål er der som bekendt nedsat et specielt udvalg, der endnu ikke har afsluttet sit arbejde, og det vil formentlig være rigtigt at afvente udvalgets indstilling. Dette udelukker imidlertid ikke, at der indenfor rammerne af det nuværende forsvarsbudget skulle være mulighed for rimelige besparelser.

Må jeg i forbindelse med disse bemærkningen om forsvaret rette en tak til den afgåede forsvarsminister, det ærede medlem hr. Rasmus Hansen. Vi ved alle, at han har udført et meget stort og dygtigt arbejde. Jeg retter på mit partis vegne en tak til ham for hans arbejde og udtaler håb om, at han snart må genvinde sit helbred.

Om vinterens lovgivningsarbejde i al-

mindelighed vil jeg gerne sige, at regeringen ikke har glemmt, at den er en mindretalsregering, der intet kan gennemføre uden tilslutning fra anden side. Regeringen og socialdemokratiet har derfor fulgt forhandlingens vej. Gennem de fremsatte forslag har vi markeret vore ønsker, hvorefter vi fra sag til sag har søgt at forhandle os frem til et resultat. Gennemgår man listen over lovforslag, vil man se, at dette er lykkedes på mange punkter og med skiftende tilslutning. Alle love er vel ikke blevet helt, som vi principielt kunne ønske det, men arbejdet er blevet gjort og med resultater, vi kunne godtage.

I denne forbindelse er det interessant at konstatere, at den sabotagelinie, venstre og det konservative folkeparti anlagde overfor den socialdemokratiske regering, ikke har kunnet holde overfor regeringens stærkt saglige linie. Man opdagede vist efterhånden, at ens egne vælgere reagerede imod, at man var uvillig til at deltage i nødvendig lovgivnings gennemførelse. Eller var det den mildere luft omkring valutaproblemerne, der gav omsvinget? Måske også mangel på en egen politik? I hvert fald har vi på det sidste konstateret større arbejdsvillighed end tidligere.

Hvad de enkelte love angår, vil jeg gerne gøre en bemærkning om svangerskabsloven, der har været diskuteret så livligt. Mange har vist troet, at vi her stod overfor en ny lovgivning, mens forholdet jo var det, at folketetinget havde den bundne opgave at skulle tilpasse lovgivningen til en gennem mange år udviklet praksis. Opgaven var meget vanskelig og ømtålig. Der rørttes ved forhold, som griber dybt ind i mange menneskers etiske eller religiøse opfattelse. Men opgaven skulle løses. Intet folketeting kunne skyde den fra sig, og jeg kan føje til, at intet folketeting ville kunne forme en lov, som ville finde enstemmig tilslutning fra den mest ortodokse til den mest rabiate. Vi måtte finde en mellemvej. Jeg anser det for lykkeligt, at vi nåede frem til et resultat, som fik tilslutning fra 108 medlemmer, repræsenterende alle partier, mens kun 48 stemte imod. Nærmere tror jeg ikke vi i en sag som denne kunne komme det rimelige.

Også loven om adoption kan komme til at gribe dybt ind i det enkelte menneskes eller familiens inderste forhold. Her nåede

[Bundvad.]

vi lykkeligtvis frem til en formulering, der fik enstemmig tilslutning.

Hvad den meget diskuterede reformpolitik angår, har denne særligt samlet sig om skolespørgsmålet, skattespørgsmålet og de sociale spørgsmål. På skolens område lykkedes det sidste år at gennemføre lov om aften- og ungdomsskoler, folkehøjskoler og landbrugsskoler og om „Ungdommens uddannelsesfond“. Denne linie er fortsat i år med vedtagelse af love om husholdningsskoler, sygeplejeuddannelsen og biblioteksskolen. Det fremsatte forslag til en ny lærlingelov, der tager hensyn til de krav, de store årgange stiller til erhvervslivet, er desværre ikke blevet færdigbehandlet. Vi håber, at det vil blive muligt snarest at gøre denne vigtige lov færdig.

Heller ikke skolereformforslaget vedrørende folkeskolen er blevet færdigbehandlet. Der arbejdes som bekendt med 3 forslag, og vi mener, at det må være muligt at arbejde sig frem til et positivt resultat. Vi lægger vægt på, at især to mangler ved den eksisterende skole rettes. Landsbyskolen må ligestilles med byskolen, så landsbyens børn kan få samme opstigningschance som købstadens, og vi ønsker at skabe en købstadsskole, hvor børnene i den eksamensfrie afdeling får en undervisning med et indhold og en målsætning, der i højere grad giver disse børn muligheder i erhvervslivet, end tilfældet er i dag. Ved undervisningsministeriets cirkulære af 19. januar er der givet landsbyskolen en organisk eksamensmæssig overbygning, og mange kommuner er i gang med forberedelser til denne udbygning af folkeskolen. Men alle vegne spørges der: Hvorledes bliver den fremtidige skolestruktur? Kan der ventes en ændret tilskudsordning vedrørende de nye klasser? Der ønskes en snarlig ordning, og dette ønske understreges tillige stærkt af Købstadkommunalforeningen ved dens formand, borgmester Woldhardt Madsen.

Hvad skattepolitikken angår, er der som bekendt arbejdet videre med regeringens store skattereform, og vi kan konstatere, at der er begyndt at komme gang i arbejdet. Den såkaldte „lille skattereform“, som blev gennemført, betyder både tekniske forbedringer og reelle fordele for befolkningen. Også spørgsmålet om beskatning af

merindkomst har nu fundet en løsning ved det nylig gennemførte lovforslag. Der vil imidlertid være mange opgaver endnu at løse vedrørende skattepolitikken både med at forenkle systemet og at gøre det mere rimeligt og retfærdigt. Jeg vil gerne pege på, at tiden nu snart må være inde til, at man ser på det aktuelle spørgsmål om en bedre kontrol med indtægterne. Som bekendt bliver lønmodtagerne kontrolleret til sidste øre, medens man ikke har indtryk af, at kontrollen er slet så effektiv for andre befolkningsgrupper. Der er her en forskelsbehandling, som ikke kan opretholdes.

Lad mig også nævne, at vi lægger vægt på, at regeringens forslag om grundstigningskyld kan blive færdigbehandlet, og håber, at arbejdet kan genoptages til efteråret.

På socialpolitikens område er bl. a. vedtaget forslag om støtte til erhvervshæmmede og forslag om foranstaltninger til støtte for blinde. Nogle vil måske kalde disse love småting, men de er af stor betydning for dem, der har behov for hjælp. De blinde og svagtseende skal have deres rimelige chance. Det samme gælder de erhvervshæmmede. Enhver i befolkningen kan blive ramt af alvorlig sygdom eller ulykke. Vi mener, at de bør hjælpes i gang påny, til fordel både for sig selv og for samfundet. I det hele bør invalider og andre erhvervshæmmede have størst mulig chance for at finde en plads i samfundslivet. Jeg vil også nævne, at det lykkedes at komme igennem med forslaget om en ekstra portion brændseltillæg til arbejdsløse, til alders- og invaliderentemodtagere og til enlige mødre.

Det store spørgsmål — jeg tror for den overvejende del af befolkningen — er imidlertid folkepensionen. Forslaget herom havde vi til anden behandling i år sammen med forslag om forbedring af de enlige mødres kår. Jeg skal derfor ikke gå i enkeltheder. Socialdemokratiet har sammen med det radikale venstre ført denne store og betydningsfulde sag frem gennem mange vanskeligheder til sejr. Vi lægger hermed grunden til det måske mest betydningsfulde sociale fremskridt i dette århundrede, og vi er stolte af, at denne opgave er lykkedes. Vi ved, at venstre og det konservative folkeparti endnu tager visse forbehold med hensyn til deres stilling ved tredje behandling, men det ændrer ikke den kendsgerning, at

[Bundvad.]

de har sagt god for det nye sociale princip, som folkepensionen er udtryk for. Det sociale Danmark har indtaget en ny stærk position, der kan forbedres og udbygges, efterhånden som samfundets økonomiske vilkår tillader det.

Vedrørende pris- og monopolloven behøver det ikke at være nogen hemmelighed, at vi gerne havde set mere vidtgående bestemmelser end det resultat, man kom til. Imidlertid vil de gennemførte ændringer utvivlsomt kunne gøre god nytte. Diskussionen om kartoffelprisen, som hr. Petersen-Dalum rejste i radioen, synes at give god grund til, at man nærmere undersøger, om priser og avancer i de enkelte led svarer til det rimelige. I det hele er det vigtigt, at priser og avancer følges med stor opmærksomhed.

Videre har folketinget beskæftiget sig med problemer vedrørende arbejdsforholdet. Jeg tænker særligt på folketingets direkte indgreb i arbejdskonflikten, sidst med op-højelse af mæglingsforslaget til lov. Jeg skal ikke gå i enkeltheder vedrørende dette, men kun konstatere, at regeringen og socialdemokratiet i situationen anså statsindgreb for nødvendigt. „Den svageste regering, landet har haft“, som det ærede medlem hr. Aksel Møller har sagt, tog det standpunkt at standse konflikten, uanset at den på forhånd vidste, at det ikke var populært, ej heller i dens egne kredse. Men det var nødvendigt, og det alene var afgørende for regeringen og socialdemokratiet; i valget mellem landets samlede interesser og partiets særlige interesser valgte vi landets interesser — uden vaklen.

Medens vi af og til kan have haft grund til at beklage os over manglende tilslutning til et forslag, var dette ikke tilfældet, da det gjaldt statsindgrebet. Tværtimod viste venstre og de konservative en iver, der ikke vil blive glemmt. Medens man ellers i tide og utide taler om fri udfoldelse og advarer mod statsindgreb, huskes det fra radiokommentarerne, hvordan man ivrede for statsindgreb mod arbejderne.

I det hele taget vil disse radiokommentarer blive husket ikke alene som en ualmindelig dårlig idé, men ganske særligt på grund af venstres og de konservatives ensidige stillingtagen mod lønmodtagerne til

fordel for arbejdsgiverne. Videre vil blive husket retsforbundets leflen for alle og kommunisternes opgejling til arbejdskamp for enhver pris. Det var åbenbart for alle, at et naturligt ønske om at få situationen afviklet med de færrest mulige skår klart blev tilsidesat i en spekulation for at komme regeringen til livs. Det var målet for venstre og de konservative, og kommunisterne gik villigt deres ærinde ved at mistænkeliggøre regeringen og dens hensigter.

Enhver konflikt afsætter sine spor, til tider også i positiv retning. Det er min opfattelse, at dette sidste er tilfældet for den sidste konflikts vedkommende. Vi har set, at De samvirkende Fagforbund er gået ind i en række overvejelser for at udtrage erfaringerne af konflikten og for at søge strejkeformerne tillempet, så statsindgreb såvidt muligt kan undgås i fremtiden. Videre har vi set, at der i udvalget vedrørende det radikale venstres forslag om voldgift har vist sig forståelse for de socialdemokratiske repræsentanters tanke om i en kommission at gennemgå de arbejdsretlige forhold, herunder septemberforliget, forligsmandsloven og forhandlingsapparatet, eventuelt med sigte på at forme en arbejdstvistlov, som man har den i Norge og Sverige. Videre må man gå ud fra, at arbejdsgiverne efter situationen overvejer, om kampens vej med politisk sigte er den rette, eller om man ikke bør foretrække forhandlingens og samarbejdets positive linie.

Jeg tror, at der i tiden fremover i stadig stigende grad vil blive kaldt på samarbejde, både i erhvervslivet og her i folketinget. Vi står i samfundslivet overfor en række store problemer. Jeg henviser her til stats- og udenrigsminister H. C. Hansens grundlovstale i fælledparken, hvori han bl. a. fremdrog de problemer, som automationen vil medføre. Elektronhjerne vil på en række områder i erhvervslivet afløse menneskets hjerne og arbejdskraft. Store investeringer skal præsteres til anlæg, teknikere i stort tal skal uddannes, og problemer af beskæftigelsesmæssig og social art vil melde sig til løsning. Vort problem er da, om det nye skal fødes gennem opslidende sociale kampe eller gennem samarbejde og aktiv indsats for at lede udviklingen i gunstig retning og med socialt sigte. Vi foretrækker det sidste.

[Bundvad.]

Den forløbne del af folketingssamlingen har vist, at det ved forhandling og samarbejde er lykkedes regeringen at føre sit arbejde igennem og få gennemført nødvendige og vigtige love også af principiel karakter. Imidlertid ligger der efter denne samling som efter alle tidligere samlinger forslag tilbage, som af forskellige grunde ikke nåede at blive færdigbehandlet. Hertil kommer nye opgaver, som vil melde sig til løsning. Den kommende folketingssamling vil ikke komme til at mangle arbejdsstof.

Jeg ved vel, at vi stadig rykker valget nærmere, og at det erfaringsmæssigt medfører en vis træghed i arbejdet. Det er, ligesom der kommer sand i kuglelejerne. Det er imidlertid min opfattelse, at befolkningen venter af os, at vi bestiller noget, at vi anstrenger os for at søge gennemført vigtige love til fælles gavn for befolkningen. Jeg vil derfor slutte med at sige, at mit parti, socialdemokratiet, vil være at finde på denne arbejds linie.

Erik Eriksen: Også jeg kan indlede med at takke den højtærede stats- og udenrigsminister for den redegørelse, han har givet, en redegørelse, som der i og for sig ikke er grund til at knytte mange kommentarer til. For det udenrigspolitiske afsnits vedkommende kan jeg sige, at jeg er i stand til helt at tage det til efterretning, og jeg skal kun gøre nogle enkelte yderligere bemærkninger i den forbindelse.

Det er vist ingen overdrivelse at sige — det fremgår også af den højtærede statsministers redegørelse og det ærede medlem hr. Bundvads tale — at den internationale politik har været stærkt præget af den bratte ændring i Sovjetunionens forhold til omverdenen. Vi har i de forløbne måneder fået bekræftet vore formodninger om, at Stalins styre var et rædselsregimente. De nye magthavere ønsker tilsyneladende at styre en anden kurs, og sidst har, som vi lige har hørt det, de nordiske statsministre fået en hjertelig modtagelse i Moskva; det samme gælder den folketingsdelegation, der nylig er vendt hjem. De russiske statsledere har med vekslende held udstrakt deres charmeoffensiv til Asien, England og Frankrig.

Jeg tror, at perspektivet bliver for snæ-

vert, hvis man alene opfatter den skete strømkentring som udtryk for en ændret taktisk indstilling, selvom der naturligvis er taktiske forhold med i billedet. Folk, der har indgående kendskab til russiske forhold, fremhæver de seneste års kraftige økonomiske fremskridt i Rusland. Gennem tvang og afsavn har russerne under Stalins styre lagt grunden til en uhyre industriproduktion, der efter sigende overgår hele den vesteuropæiske. Politistatens umyndiggørelse af det enkelte menneske har ført til omflytning af arbejdskraft og afskåret fra kritik mod en politik, som holdt befolkningens levestandard nede for at øge tempoet i den industrielle revolution. Der er tegn på, at Sovjetunionen nu er ved at komme ind i en ny fase i sin udvikling; måske eller sandsynligvis er man ved at opleve det, vi aldrig har tvivlet på, nemlig at man kan undertrykke et folk for en tid, men ikke for evigt. Nu beder jeg om ikke at blive misforstået; jeg regner ikke med, at sovjetborgeren indenfor en overskuelig fremtid vil opnå den frihed, der er så selvfølgelig for os, men det er dog sandsynligt, at nogle af de mest snærende bånd vil blive løst noget.

Hvis den opfattelse, jeg her har søgt at give udtryk for, er rigtig, står vi også overfor en omvurdering af den internationale politiks muligheder. Det forekommer da mest sandsynligt, at den kolde krig i de nærmest følgende år vil skifte karakter. Det kan hændes, at kampen om det militære verdensherredømme vil træde i baggrunden for en på sin vis lige så ubarmhjertig kamp om det økonomiske verdensherredømme. Denne vurdering vil måske falde en og anden for brystet, som gerne vil opretholde forestillingen om Rusland som et i alle henseender tilbagestående land. Jeg tror ikke alene, at en sådan opfattelse er forkert; jeg tror også, at den er farlig.

Nødvendigheden af en omvurdering af den førte politik skulle nødvendig komme bag på os i den vestlige verden. Atlanterorganisationen har hidtil set det som sin hovedopgave at arbejde med den vestlige verdens militære forsvar, og jeg vil naturligvis ikke på nogen måde underkende betydningen af dette; jeg vil endda tro, at det har haft sin meget væsentlige betydning for fredens bevarelse, men jeg vil alligevel mene, at der må ske en vis forskydning i tyngde-

[Erik Eriksen.]

punktet for det vestlige samarbejde, og derfor hører jeg til dem, der med stor interesse vil studere tanker og forslag, der fremkommer til ændring eller til udbygning, skulle jeg vel sige, af NATOs politiske linie.

Mere finder jeg i og for sig ikke grund til at sige efter den på det udenrigspolitiske område udførlige redegørelse, som den højtærede stats- og udenrigsminister lige har givet.

Må jeg dernæst, inden jeg går videre, benytte lejligheden til at gøre et par bemærkninger om Nordisk Råds arbejde og sidste samling her i København. Det er jo hensigten i fremtiden at finde en form, hvorunder den danske delegation kort efter hver samlings afslutning kan redegøre i folketinget for det arbejde, der er udført. Jeg vil også gerne benytte lejligheden til at sige, at den sidste samling fik sit særlige præg ved, at Finland for første gang deltog i rådets møder; og den glædelige normalisering af Finlands forhold til det øvrige Norden, som her fandt udtryk, understregedes et par måneder senere, da Finlands udenrigsminister — hvad den højtærede stats- og udenrigsminister også nævnte — deltog i det nordiske udenrigsministermøde. Det var første gang siden det bevægede efterår 1939.

Hovedemnet for rådssamlingen var naturligvis drøftelsen af spørgsmålet om det fælles marked. Det kunne ikke undgås, at diskussionen herom kom til at overskygge meget andet nyttigt og interessant arbejde, som blev udført af rådet. Dette gjaldt f. eks. det initiativ, som rådet tog for at få tilvejebragt et stærkt nordisk samvirke om den fredelige udnyttelse af atomenergien. Resultatet af arbejdet med dette spørgsmål blev en henstilling til regeringerne om at nedsætte et nordisk udvalg til undersøgelse af mulighederne for et samarbejde og — i bekræftende fald — til forberedelse af et samarbejde ikke alene om den videnskabelige udforskning af atomproblemerne, men også om den praktiske udnyttelse af atomenergien. Jeg kan tilføje, at et spørgsmål som atomenergien og dens anvendelse ligger rådet meget stærkt på sinde, og rådets præsidium har da også i disse dage rettet en henvendelse til regeringerne om, at dette problem må blive fyldigt belyst i alle sine

synsvinkler ved den kommende rådssamling i Helsingfors i februar 1957.

Som man erindrer, er det et vigtigt led i det planlagte atomsamarbejde, at der i København oprettes et videnskabeligt forskningscentrum vedrørende kærneproblemer. Det er imidlertid ikke noget særegent for atomforskningen i de nordiske lande agter at samarbejde for i fællesskab at løse videnskabelige forskningsopgaver. Jeg kan sige, at det var tværtimod et karakteristisk træk ved den sidste rådssamling, at der fra flere sider indbragtes forslag om sådant samarbejde på forskellige områder.

Af de øvrige henstillinger, som ved Københavnsrådet blev rettet til regeringerne, skal jeg nøjes med kort at nævne nogle enkelte. Der var således i rådet stærk tilslutning til tanken om at skabe en fælles nordisk videregående journalistuddannelse, og den skulle, i alt fald til at begynde med, knyttes til Aarhus Universitet, der på dette specielle felt har været banebryder i Norden. På strafferettens område vedtog man en henstilling om at udvide samarbejdet dels for at fjerne visse uheldige følger af de nugældende regler, dels for mere effektivt at råde bod på den kendsgerning, at også kriminelle elementer har fået lettere samfærdselsmuligheder i Norden, efter at pastvangen er ophævet. Der knytter sig den særlige interesse til henstillingen, at rådet dermed anbefaler, at man giver afkald på med samme strengthed som hidtil at iagttage det nationale suverænitetssprincip indenfor strafferetten.

I en anden henstilling gav rådet udtryk for, at man gerne ser et mere systematisk samarbejde mellem regeringerne, når det gælder tilvejebringelsen af ensartede love.

Om det økonomiske samarbejde behøver jeg ikke at sige meget ved denne lejlighed. Vi er i Danmark i den lykkelige situation, at der indenfor rådsdelegationen er fuld enighed om, at man så stærkt som muligt skal søge at fremme det fælles marked.

Jeg vil gerne i denne forbindelse rette en speciel tak til det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard for det store og tålmodige arbejde, han på dette område har udført. Det ærede medlem fortjener i meget høj grad en virkelig påskønnelse for sin indsats for nordisk økonomisk sam-

[Erik Eriksen.]

arbejde. Det er jo ikke altid, man herindefra har lejlighed — eller skal jeg sige kræfter — til at anerkende et arbejde, der er udført i en anden politisk lejr; men jeg tror, at jeg på dette område kan gøre det, og at i hvert fald den gode tanke i det vil blive anerkendt fra alle sider, når jeg siger tak til det ærede medlem for hans ledelse på dette felt. Jeg tror i det hele taget at kunne sige, at der er almindelig anerkendelse af det arbejde, der er udført, også af det økonomiske samarbejdsudvalg. Det var en værdifuld og interessant foreløbig rapport, vi modtog ved nytårstid.

Må jeg så videre tilføje, at det, som rådets præsidium tilsigtede med den mere principielle forhandling om det fælles marked, var at skabe øget interesse om hele problemet og dermed tilskynde til debat indenfor næringslivet i offentligheden. Og det lykkedes. Det er vel netop en af Nordisk Råds vigtigste funktioner at være et forum, hvorfra den nordiske opinion oplyses og inspireres. Under rådssamlingen i København gav hele den danske delegation, hele den svenske delegation og den halvdel af den norske delegation, som repræsenterer regeringspartiet, deres støtte til, at de nordiske samarbejdsministre og det økonomiske samarbejdsudvalg går videre med undersøgelserne og snarest muligt forelægger en alsidig redegørelse for de problemer, som er forbundet med fællesmarked. Også fra islandsk side gav man sin tilslutning hertil, og de finske medlemmer udtalte, at de anså det for vigtigt, at dette udredningsarbejde fortsattes. Denne brede tilslutning må siges at være et opmuntrende grundlag at arbejde videre på.

Dette var altså i meget enkle træk en art beretning eller en redegørelse til folketinget. Må jeg blot tilføje en lille, helt personlig betragtning. Jeg nærer for mit eget vedkommende ingen tvivl i denne sag; for mig at se bliver det stadig mere indlysende, at det er en bydende nødvendighed for de nordiske lande indenfor en meget overskuelig tid at nå frem til et vidtgående økonomisk samarbejde. Jeg har ved anden lejlighed tidligere peget på, at vi føler automatiseringen bane sig vej og forstår den øgede konkurrencekraft, den vil give de industrielle stormagter. Jeg gentager

det her. Vi ser også den vest- og mellem-europæiske toldunion vokse frem på det solide grundlag, der allerede er lagt ved kul- og stålpagten. I forvejen er østblokkens lande knyttet sammen i et snævert økonomisk samarbejde. Englands opmærksomhed er i første række vendt mod dets dominions og kolonier; deres fælles interesse står naturligvis i forgrunden, og vi andre har hver for sig ikke let ved at gøre vore synspunkter gældende. Og lad os tænke os den dag, da Vesttyskland, Frankrig og Italien sammen med de tre Beneluxstater har nedbrudt toldgrænserne mellem deres lande og skabt et stort fælles marked som rammen om deres alsidige, for nogle næsten dynamiske næringsliv. Da vil fremtiden, tror jeg, tegne sig mørk for de små nordiske lande, hvis ikke også de har evnet ved samarbejde at følge med tiden og udviklingen.

Ja, så er jeg altså ved den status, vi på dette tidspunkt plejer at foretage, en status over, hvad der er sket i årets løb. Lovforslagenes antal har været stort. Det ærede medlem hr. Bundvad har foretaget en gennemgang af dem, og det er jo rigtigt, som det blev sagt — jeg ved ikke, om det blev sagt direkte, men i hvert fald var det underforstået — at de største og mest betydningsfulde lovforslag dog ikke blev ophøjet til lov.

Der er vel ingen tvivl om, at det i almindelighed må tilstræbes, at folketinget afslutter sine møder omkring 1. juni. Det er i mange henseender sundt, at der levnes medlemmerne mulighed for at bevare den personlige kontakt med det praktiske erhvervsliv. Det er nu engang sådan, at mange forhold tager sig noget anderledes ud, når de ansues ude fra erhvervslivet, end når de ansues herindefra.

Jeg har lagt mærke til, at folketingets arbejdsform i den sidste tid mand og mand imellem og på anden måde har været genstand for kritik, og det er klart, at den må alvorligt overvejes. Jeg ved, at det høje tings formand igennem længere tid har haft sin opmærksomhed henvendt på problemet. Tingets arbejdstempo har måske været særlig hårdt i år; i den forbindelse tales der om ønskeligheden af flere faste udvalg.

Jeg tør ikke sige andet, end at det er

[Erik Eriksen.]

muligt, vi skal længere frem ad den vej. Alligevel tror jeg, vi her skal bevæge os med en vis varsomhed. Det er jo ikke ligefrem specialister, vi savner. Måske en sådan praktisk foranstaltning som helt at reservere en enkelt af ugens mødedage til udvalgsarbejde var værd at overveje. Nok herom; jeg er klar over, at der her er problemer, som bør overvejes.

Så er vi vel både politisk og tidsmæssigt ved at være nået så langt frem, at vi med stærke skridt nærmer os det tidspunkt, da regeringens regnebræt for alvor skal gøres op. Jeg siger „for alvor“ — der bliver ikke lejlighed til det i dag. Forsøger man dog noget i den retning, studser man alligevel over de mange minuser. Det er jo rent ud sagt forbløffende, så stort et misforhold der er imellem de gyldne ord og de fattige resultater. Hovedårsagen hertil må sikkert søges i, at vi står overfor en regering, der snublede for starten. Dengang socialdemokratiets ledere bestemte sig for de ganske uansvarlige valgkampagner i 1953, var den kommende socialdemokratiske regering i virkeligheden allerede snublet. Ingen jordisk magt kunne nemlig have opfyldt mere end blot en beskedent del af løfternes væld, og når så regeringen tog fat på at opfylde dem allesammen på een gang, måtte det ende galt.

Alligevel må man undre sig over, at det er gået så galt, for når man ser tilbage ad regeringens slyngede spor, ligger vejkanterne jo fuld af nederlag og standpunkter, som regeringen har udskiftet med en lethed, der grænser til det rent utrolige. Lad mig blot minde om stats- og udenrigsministeren, der ikke ville foregribe begivenhedernes gang under arbejdsforhandlingerne, og hvad der så fulgte. Lad mig minde om den højtærede finansminister, der blev ved at tale om skattefradragsrettens bortfald; om den højtærede boligminister, der måtte lægge ryg til en boligpolitik, som førte til nedgang i byggeriet i stedet for den lovede fremgang; om den højtærede socialminister, der jo er noget for sig, og som i sin tid begrundede folkepensionsforslaget med, at forbruget var blevet for stort ... (Socialministeren [Strøm]: Det har jeg ikke gjort!). Jo. (Socialministeren [Strøm]: Det har jeg aldrig udtalt mig om!).

Formanden: Jeg henstiller, at man ikke afbryder taleren.

Erik Eriksen: Jo, det udtalte den højtærede minister sig om i forbindelse med en sammenligning mellem A. P. Møllers forhold og aldersrentemodtagernes forhold. (Socialministeren [Strøm]: Nej — aldrig!). Det kan vi så vende tilbage til.

Lad mig også nævne den højtærede landbrugsminister og hans højst besynderlige indgreb i import og eksport og hans mindst lige så besynderlige belåningsordning. Den højtærede økonomi- og arbejdsminister huskes jo også for forskellige udtalelser. Den højtærede undervisningsminister har fremsat forslag om en skolereform, der ikke kan blive til lov. Lad mig endelig nævne den højtærede handelsminister, som jo ikke har forsømt nogen lejlighed til at bringe sig i erindring på forskellig måde.

Nu er det ingenlunde min tanke at ville opremse de enkelte ministres synderegistre ved denne lejlighed. Ministeriet H. C. Hansen må i fællesskab tage ansvaret for, at vi i stedet for den lovede lave rente fik noget nær det højeste renteniveau i Vesteuropa, og for, at vi i stedet for store produktionsfremskridt fik en stagnerende produktion; det må tage ansvaret for den hjemmestrikkede inflation og sidst, men ikke mindst, for de selvskabte valutavanskeligheder, som har umuliggjort den forhøjelse af levestandarden, vi allesammen tilstræber. I stedet for har vi fået en ualmindelig hårdhændet kreditpolitik og en forbrugsbegrænsende politik, der i høj grad føles i erhvervslivet og naturligvis også af forbrugerne.

Når vi ser på dette regnebræt, er der all grund til at blive forstemt; den nylig overståede arbejdskonflikts forløb gør én endnu mere forstemt. Regeringen søgte at tilgodese den politik, der blev udstukket af fagforbundenes ledelse. Så måtte samfundet klare sig, som det kunne bedst. Resultatet blev, at mange arbejdere tog forkert bestik af stillingen; de muligheder, der blev foregøt dem, eksisterede ikke i virkelighedens verden. Det kunne de fleste andre se. Derfor blev vi vidne til ledere, som efter at have oparbejdet stemning og forventning stod som troldmandens lærling uden mulighed for at beherske de kræfter, de selv havde sat i gang.

[Erik Eriksen.]

Jeg skal ikke i dag komme nærmere ind på de meget store vanskeligheder, vi alle ved at mange socialdemokratiske politikere møder. Jeg behøver ikke dette. Jeg nævner det kun som illustration for at konstatere, at man skal lede længe for at finde en regering, der i den grad ved egne handlinger og undladelser mistede ansigt og gjorde det både politisk og i forholdet til sine egne vælgere og i forholdet til de kredse indenfor fagbevægelsen, der står den så nær.

Det er ikke nogen tom påstand, når jeg har betegnet regeringens politik som fejlslagen. Det er den nemlig, hvadenten man sammenligner med de løfter om guld og grønne skove, der førte til, at socialdemokratiet blev regeringsparti, eller man sammenligner med, hvorledes andre lande har klaret sig det sidste par år. De mange valglofter fra 1953 er ikke blevet indfriet, ganske simpelt fordi de ikke har kunnet indfries, og jeg tror roligt, man kan indregne de skuffede forventninger hos mange, der i 1953 stemte med socialdemokratiet, blandt årsagerne til forårets ulykkelige hændelser; afstanden mellem drøm og realitet var blevet for stor. Når alt kommer til alt, er der måske ikke så meget at sige til, om mange stemmer på et parti, der lover større produktion, stigende byggeri, lavere rente, mindre arbejdsløshed, og hvad alle de mange løfter nu ellers gik ud på. På den anden side er der heller ikke noget at sige til, at vælgerne, der stoled på, at regeringen ville skaffe dækning for de udstedte valgchecks, er blevet bittert skuffet. I tilgift til en deprimerende dyrtid er de blevet vidne til det modsatte af, hvad man på en række områder lovede. Det er vist i en nøddeskal således, resultatet må tage sig ud for de mange, der lod sig lokke.

Nu vil den høje regering måske pege på, at der dog bliver gennemført et lovforslag om folkepensionering, og det er naturligvis rigtigt. Det er også rigtigt, at socialdemokratiet er gået ind for denne tanke med hele den varme, man ofte finder hos folk, der

nylig har skiftet standpunkt. Jeg tror imidlertid ikke, at folkepensionsloven er helt velegnet til propagandagrundlag. Jeg skal ligesom det ærede medlem hr. Bundvad afstå fra at gå i enkeltheder. Jeg erklærer mig tilfreds med, at folkepensionsproblemet forhåbentlig nu løses på det helt brede grundlag, vi også oplevede i går, men jeg kan da udmærket se, at folkepensionsloven kan medføre skærpede vanskeligheder for vor økonomi, hvis der ikke på alle punkter tages reb i sejlene. Det er nødvendigt stadig at have i tankerne, at det spinkle økonomiske grundlag for folkepensionens gennemførelse gøres fuldt bæredygtigt, det grundlag, som i det sidste par år er blevet betydeligt svagere.

Andre lande har klaret sig bedre i disse år. 1954 og 1955 har været udprægede højkonjunkturår i Vesteuropa; produktionen er gået frem, levedoden sat i vejret, beskæftigelsen steget og boligbyggeriet øget, og det er vel at mærke sket, medens priserne har været nogenlunde uforandrede eller kun svagt stigende. Sådan har det ikke været hos os. Den drivhuskonjunktur, om jeg må sige det sådan, som den høje regering skabte, nåede sit højdepunkt et stykke ind i 1954, og siden da er det gået jævnt dårligt på en række områder. Vi kan antagelig alle være enige om, at endemålet for al politik må være at forbedre levevilkårene for hele befolkningen, men herhjemme har fiaskoen altså haft så kraftige forbrugsnedskæringer til følge, at Danmark er et af de lande, der har haft den mindste forbrugstigning siden 1953, hvor fremskridtslinien i vor økonomi blev afbrudt.

Valutastillingen giver vel det enkleste billede af et lands økonomi. Førringes valutastillingen, vil det ofte være tegn på en uheldig udvikling, og omvendt er en stigende valutareserve i reglen et tegn på en bedring i økonomien. Den danske valutareserve er nu mellem 600 og 700 mill. kr. ringere end for 2½ år siden. Også på dette punkt indtager vi en særstilling. Næsten alle andre vesteuropæiske lande har i løbet

[Erik Eriksen.]

af det sidste par år opnået en kraftig forøgelse af deres valutareserver. Derfor er det vel ikke underligt, at nationalbanken advarer.

Vender vi os fra fortiden, altså den umiddelbart foregående tid med dens økonomiske dårlighed, kan vi prøve at danne os et vist skøn over udviklingen i den nærmest kommende tid. Det ærede medlem hr. Bundvads betragtninger vedrørende den økonomiske situations sandsynlige udvikling falder jo ikke helt sammen med den bedømmelse, nationalbanken anlægger. Den falder heller ikke sammen med erhvervslivets, men det er klart — det må jeg medgive — at der er mange ubekendte størrelser i den nærmeste tids økonomiske udvikling. Såvidt jeg kan se af de oplysninger, der står til vor rådighed, er udsigterne alt andet end lyse. Udlandet søger nu at dæmpe højkonjunkturen, og hvad betyder det for os? Det betyder først og fremmest forringede afsætningsmuligheder for vor eksport. Vor landbrugseksports værdi har været tydeligt dalende det sidste halve år.

Samtidig med at vi således har oplevet en mindre gunstig tendens i vor eksport, tyder meget på, at vi takket være inflationspolitikken, forårets indkomststigninger og højere importpriser kan vente en tilsvarende ugunstig udvikling på import-siden. Det er altså slet ikke usandsynligt, at vort bytteforhold vil forringes yderligere, og samtidig vil forholdet mellem de ind- og udførte mængder pege i retning af større valutavanskeligheder.

Jeg anser disse muligheder for ganske alvorlige, og vi er jo ikke så langt fra den yderste lånegrænse i den europæiske betalingsunion. Vi gør klogt i at indstille os på, at vi også kan komme til at opleve en yderligere forringelse af vor dollarbeholdning, og jeg må indrømme, at som jeg ser det, er vi på vej ind i nye vanskeligheder. Virkningerne af forårets indtægtsstigninger er slet ikke slået igennem endnu.

Jeg håber, at jeg mistyder det materiale, der står til vor rådighed; men jeg er bange for, at det ikke er tilfældet, og hvad så? En regering, der vel i og for sig ikke holder af at indskrænke det offentliges udgifter, vil derfor let komme til at tænke på nødvendigheden af at piske befolkningen med

flere skatter. Byrden ved tidligere skatteforhøjelser vil da være båret forgæves, og befolkningen må så endnu en gang bide i det sure æble. Jeg tror ikke, denne udvej i det lange løb vil være tilstede, og jeg må gøre den indskudte bemærkning, at jeg tror heller ikke, vejen til flere toldforlig er farbar. Det viser sig jo til eksempel, at de svenske toldforhøjelser af 1955 var en misforståelse, de hjalp ikke som påstået. De svenske tekstilfabrikanter og arbejdere er allerede begyndt at klage deres nød til regeringen. Jeg tror også, at det herhjemme vil vise sig, at toldforhøjelserne var en skinløsning, der som hovedresultat førte til højere leveomkostninger.

Må jeg, medens jeg er ved disse forhold, nævne, at der som bekendt forestår en ny vurdering til ejendomsskyld og grundskyld; det forlyder, at værdierne skal sættes op med 25 pct. Man forstår godt, at meddelelsen herom foruroliger store kredse og på forskellige områder. De foruroliger også ejendomsbesiddere og erhvervsdrivende, for konsekvensen af en sådan forhøjelse bliver jo, hvis ikke det offentlige træffer de nødvendige modforanstaltninger, en meget klækkelig forhøjelse af ejendoms- og formuebeskatningen, som det kan blive svært for de pågældende at bære, da økonomien i forvejen er så anstrengt. Jeg har set udregnet eksempler på, at f. eks. en villaejer med en efter nutidsforhold ikke særlig stor formue må vente sig en forøgelse af sin ejendoms- og formueskat på ca. 500 kr. Ejendomsskatterne vil stige med 300 kr. og formueskatten med 200 kr.

Hertil følger sig endvidere en stigning i værdien af egen bolig, som antagelig vil forhøje familiens indkomst med 1 000 kr., hvoraf skatten vil tage en meget væsentlig part. Sådanne eksempler har jeg set udregnet, og enhver vil forstå, at et sådant skattepålæg, blot fordi formuen på papiret bliver skrevet op, kan få en meget ubehagelig følge for mange. For landbrugets vedkommende har jeg set lignende udregnede eksempler på meget store stigninger i ejendoms- og formueskatten som følge af den omvurdering af værdierne, som nu skal finde sted. Det vil altså sige en forøgelse af beskatningen og dermed af erhvervenes omkostningskonto, som det kan blive svært, gentager jeg, at klare for adskillige.

[Erik Eriksen.]

Jeg kan med det samme sige, at vi ikke fra venstres side kan se roligt på denne udvikling. Det kan være meget godt, at man søger at skaffe ensartethed i vurderingen, og det er vel også rigtigt, at der sker en vis ajourføring af værdierne som følge af prisudviklingen; men det bør ikke få sådanne skattemæssige konsekvenser, og det kan også undgås, hvis der her i tinget er vilje til at lempe formuebeskatningen og ejendomsbeskatningen. I hvert tilfælde bør vi nedsætte promillerne for ejendomsbeskatningen; formuebeskatningen bør også reduceres, således at i det mindste de første 100 000 kr. bliver gjort skattefri. Det er i denne forbindelse magtpåliggende for os at få en omlægning og en nedsættelse af den amtskommunale beskatning. Det er en beskatningsform, som tiden må siges at være løbet fra, og jeg skal være helt fordomsfri og sige, at kan vi ikke komme igennem på anden måde, må det alvorligt overvejes at flytte den altovervejende del af sygehusudgifterne over til staten. Det var et sidespring.

Videre vil jeg sige, at det er måske nok god socialdemokratisk politik at ville bruge den inflation, som staten selv har skabt, til sin tid at socialisere formuerne, men det er ikke vor politik. Derfor må der efter vor opfattelse sættes ind på en sådan måde, at den nye vurdering ikke kan anvendes til et plyndringstogt mod de private formueejere.

Må jeg så tilsidst samlende sige, at regeringens regnebræt og dens uforberedthed, når det gælder de sandsynlige vanskeligheder, vi står overfor, ville have fået politiske konsekvenser for en hvilken som helst anden regering. Det tror jeg at turde sige. Men den socialdemokratiske regering er hidtil blevet reddet. Den synes at have haft en dragende magt over flere radikale sind. Misforstå mig ikke, heri ligger intet udtryk for bitterhed, kun et ønske om at se tingene i deres rette belysning. Der er i årenes løb af mange — jeg selv ikke undtaget — sagt smukke ord om det radikale venstre; måske vil det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard om lidt føje nye laurbær i kransen.

Det radikale venstre har også fra tid til

anden talt om og belært os om, hvorledes vort land burde styres. Det er en diskussion, en anden én knap tør vove sig ind i, men det er imidlertid fristende som en slags randbemærkning at konstatere, at det radikale parti takket være tingets opdeling i to så at sige lige store grupper, en socialdemokratisk og en liberal, som ikke hver for sig har flertal, har haft styrke til at indtage den centrale plads at kunne hindre de to grupper i at gennemføre deres program.

Venstre har for sit vedkommende i de sidste 5—6 år haft et frugtbart og loyalt samarbejde med det konservative folkeparti; en socialt betonet, realistisk reformpolitik er ikke fremmed for os, det har vi også leveret bevis for. Den bedste politik i så henseende er vel forøvrigt den, der underbygger pengenes værdi, øger stabiliteten. Må jeg sige, at jeg ville føle mig som en ringe mand, om jeg var blind for, at socialdemokratiet naturligvis også har en reformpolitik, det ville sætte pris på at gennemføre. Jeg vil altså sige, at det radikale venstre har haft mulighed for at lægge en spærrebom for disse to reformprogrammer. Enkelte dele er blevet gennemført, naturligvis, men de principielle afsnit — det er måske et for højtideligt ord, men det illustrerer min tankegang — har ikke kunnet gennemføres.

Nu siger det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, hvis taler og politiske udtalelser jeg altid følger med ganske overordentlig stor interesse: det afgørende for fremtiden bliver den politik, der kan tilbydes. Det er jo ganske overordentlig interessant, men måske er det i denne forbindelse værd at bemærke, at det radikale parti ikke selv besidder en sådan styrke, at det kan gøre sig håb om at opstille og få gennemført et positivt reformprogram til erstatning for de to store partigrupper. Det radikale parti så gerne, hvis jeg har forstået det ret, at de to store gruppers reformplaner blev sammensmeltet til et kompromis, som bar et tydeligt radikalt præg. Ja, jeg vil naturligvis ikke bestride, at noget sådant kan forekomme, men på den anden side bør det radikale venstre være opmærksom på, at de to store partigrupper reformplaner ikke er parallelle. De kan på vigtige områder ikke smeltes sammen til et kompromis, uden at

[Erik Eriksen.]

det bliver til noget meningsløst vrøvl. Med et enkelt eksempel: man kan ikke både bevare skattefradragets retten og afskaffe den.

Vi har vel også et helt forskelligt syn på den private opsparing og dens betydning for fremtiden; det er jo noget meget centralt, vi her står overfor. Det samme gælder vel de arbejdsretlige regler, herunder voldgiften og dens nødvendige placering i fremtidens lovgivning. Der vil også være et fundamentalt forskelligt syn på den private økonomis vilkår i forhold til det offentlige investeringer og anlægspolitik. Vort syn vil jo være dette, at staten er uegnet til at skabe noget; det er privat investering, produktion og beskæftigelse, der er forudsætningen for den velstand, der alene kan give muligheder for sociale og kulturelle reformer. Vi tror, at vejen går over en beskatning, der mindst muligt hæmmer erhvervslivet, fordi dettes fremgang betyder alles fremgang.

Vi tror heller ikke, at det i det lange løb går med statens altdominerende indflydelse. Der er vel også en meget stor forskel i vort syn på organisationer og enkeltmennesker. Vi står her — og det tror jeg vil vise sig stærkere i den kommende tid — overfor to synspunkter, der ikke har mange berøringsflader.

Når talen så iøvrigt er om indfyldelse, må det vel også siges, at ingen af de to store grupper i efterkrigstiden har fået arbejdsro til at gennemføre nødvendige, men ofte upopulære reformer, for slet ikke at tale om deres program i almindelighed. Ingen regering, i hvert fald ikke dem, jeg har kendt, har kunnet vide sig sikker imod, at faldlemmen pludselig blev fjernet under den. Det har givet, må jeg sige, den gennemførte politik et gråt og trist præg, der har gjort det vanskeligt for en del vælgere at se forskel på — jeg havde nær sagt — skidt og kanel. Men der er forskel. Det ved det store flertal også meget vel. Det har også sin store betydning at have regeringen og dermed administrationen. Vi har set liberale regeringer sanere vor økonomi i to perioder og en socialdemokratisk regering sætte fremskridtene over styr i to andre perioder. Vist er der forskel. Jeg forstod, det var det, den højtærede trafikminister smilte ad. Vist er der forskel,

deri er jeg altså enig. (*Afbrydelse*: Indenrigsministeren!). Indenrigsministeren; ja, det skifter så hurtigt indenfor den regering, at man ikke kan holde rede på det; men altså, den højtærede indenrigsminister smilte.

Må jeg så tilsidst blot sige, at kompromispolitikken er jo blevet drevet videre, end folkestyret måske i det lange løb kan være tjent med, og det er skade. Også den side af sagen hører med i billedet.

Det har med disse ord kun været min tanke at knytte en randbemærkning til talen om folkestyrets trivsel. Det er egentlig mit indtryk, at en hel del er enig med mig i disse betragtninger; jeg tror, de udtrykker en opfattelse, som man kan møde i alle partier og også udenfor partierne. Men det er klart — det vil jeg dog gerne understrege — at disse bemærkninger heller ikke af mig føles som udtryk for noget alment. På den anden side nærmer vi os jo den dag, da regeringens timeglas rinder ud, da fastere regeringsdannelse eller samarbejdsformer kommer i forgrunden, da ikke blot vælgerne, men folketingsgrupperne skal vælge imellem en liberal og en socialdemokratisk fremtidslinie. Den dag, det sker, bliver jo ganske interessant for adskillige af os i denne sal.

Aksel Møller: Jeg anmoder den højtærede formand om tilladelse til i denne tale at anvende to citater. Jeg oplyser det høje tings medlemmer om, at det ene citat er hentet, ikke fra Shakespeare, men fra Kumbel. Det andet citat har jeg ikke haft nødig at søge i nationalbankdirektør Svend Nielsens advarende taler; det har været nok for mig at læse „Arbejds mændenes Fagblad“, sidste nummer.

Dernæst vil jeg gerne have lov til at gardere mig imod eventuel misforståelse. Hvis der i denne tale en eller flere gange skulle forekomme ordet mistillid, er det ikke vendt imod den højtærede udenrigsminister. De synspunkter, som udenrigsministeren har anlagt på Danmarks udenrigspolitik, falder nemlig i det store og hele sammen med en konservativ opfattelse.

Selvom det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft senere under denne debat på mit partis vegne vil beskæftige sig med udenrigspolitiske, nordiske og sydslesvigske

[Aksel Møller.]

spørgsmål, er jeg nok kun foran ham i tid, når jeg yder den højtærede udenrigsminister en anerkendelse. Det vil altså ikke være nødvendigt, at jeg nærmere beskæftiger mig med udenrigsministerens indsats. Vi kan naturligvis kun være tilfredse med hans fastholden ved NATO; vi benytter lejligheden og lykønsker ham med, at han i hr. Poul Hansen (Kalundborg) har fundet en forsvarsminister med samme positive indstilling til udenrigs- og forsvarspolitikken. Vi har indtrykket af en udenrigsminister, som gør sig umage for at varetage Danmarks og danske statsborgeres interesser overfor udlandet.

Blandt de spørgsmål, som det er naturligt at beskæftige sig med ved denne lejlighed, når talen falder på udenrigspolitik, og som jeg ved at det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft vil gøre bemærkninger om, er den senere tids meget interessante udvikling i Sovjetunionen. Den har åbnet betydelige perspektiver for hele den verdenspolitiske situation. Lad os ikke for alt det store glemme de mindre sager, som denne udvikling har åbnet adgang for os til at se på med friske øjne. Med omstyrningen af Stalinmyten på kommunisternes partikongres i Moskva har man også fået mulighed for at få svar på spørgsmål, som tidligere forblev ubesvaret.

Et af disse spørgsmål er: Hvilken skæbne ramte den tidligere danske kommunistiske folketingsmand Arne Munch-Petersen? En vigtig side af en stats væsen er, at den aldrig ophører med at interessere sig for, hvad der er sket dens borgere, hvor de end færdes i verden. Jeg spørger derfor den højtærede udenrigsminister, om der nu er nyt at berette om den forsvundne Arne Munch-Petersen. Jeg ser, at det ærede medlem hr. Aksel Larsen ikke er tilstede i salen, men jeg går ud fra, at hans medarbejdere er i stand til at besvare de spørgsmål, som denne sag giver anledning til. Nu, da de i alt fald må have fået øjnene op for, hvor grusom og rådden den afgud, som de før tilbad, har været, nu, da deres mærkværdige pligt til at være Moskva-parolerne følgagtige må anses for ophævet og de forhåbentlig ikke behøver at frygte et tilbagefald til stalinismen, burde de kunne bidrage til den endelige opklaring

af tragedien Munch-Petersen. De ærede medlemmer ved vel, med hvilket ærinde Munch-Petersen rejste til Sovjetunionen, og hvilke organisationer og personer han skulle søge forbindelse med der. Ved at give oplysning om det kan de skaffe et udgangspunkt for den opklaring af Munch-Petersens skæbne, som den nye sovjetpolitik muliggør. I formen er mit spørgsmål stilet til den højtærede udenrigsminister, men jeg tilstår, at det afgørende svar venter jeg fra det kommunistiske partis medlemmer i denne sal. Hvad kan de nu fortælle, hvad tør de nu fortælle om deres tidligere medarbejders forsvinden i Sovjetrusland?

Mon ikke den højtærede udenrigsminister, efter hvad jeg allerede har sagt, er klar over, at min anerkendelse til udenrigsministeren ikke gælder statsministeren. Hvis de deler den, som de er venner til, kommer i alt fald statsministeren ganske ufortjent til sin part! Det er jo ærlig talt meget lidt i den indenrigske politik, der er lykkedes for den højtærede statsminister og hans kolleger i regeringen. Statsministeren vil sikkert være enig i, at lægger man det, som er nået, ved siden af det, som er lovet vælgerne ved to valg i 1953, duer ordet „lykkedes“ ikke; „mislykkedes“ passer bedre.

Hvor er det store boligbyggeri blevet af? Hvor er den lovede produktionsstigning? Hvad er der blevet af den lave rente? Hvor er den fulde beskæftigelse? Hvor er den valutareserve, regeringen arvede? Er det nødvendigt, for at alle disse genvordigheder kan være tilstrækkelig tydeligt tegnet, at udtrykke dem i tal?

Ret skal være ret. Jeg vil gøre den socialdemokratiske regering en tilståelse. Jeg tror, at den forrige regering, om den havde været i den nuværende regerings sted, havde lært i alt fald nogle af de samme vanskeligheder at kende. Men læg mærke til, at vore partier gik ikke til valg på løfter om, at renten skulle blive lavere, beskæftigelsen højere og boligbyggeriet større, og allerede det gør jo en forskel. Mon ikke enhver politisk interesseret her i landet ved, at vi på-tog os det handicap, det nu engang var at advare mod den socialdemokratiske, overdådige løftepolitik under valgkampen? Erindrer man da ikke, at vi tydeligt sagde,

[Aksel Møller.]

at hvis man prøvede på at indfri de socialdemokratiske løfter, ville følgerne blive smertelige tab for Danmarks valutabeholdning? Jeg kan kun beklage, at vi fik ret.

Det er ikke rigtigt, hvis man siger, at regeringen stod rådløs overfor de ulykker, der indtrådte, overfor den situation, den oplevede, da den først sad i muddergrøften. Den valgte at gøre det samme, som den forrige regering havde gjort, da den fra sin socialdemokratiske forgænger overtog en ulykkelig valutasisuation. Den valgte en meget stram kreditpolitik og en tilsvarende finanspolitik, og det skal naturligvis nok bidrage til at holde det hjemlige forbrug nede. Men det er en politik, som man ikke bestandig kan gribe til; den spores jo i arbejdsløshedstallene, den aflæses på rentens højde og på nedgangen i boligbyggeriet. Det er meget afgørende i denne situation, at man gør sig klart, om man overhovedet har politiske midler til at imødegå nye kriser. Skal den højtærede statsministers tale i dag opfattes sådan, at han ikke tror på, at en ny krise er under udvikling? Vil han bestride, at grunden vakler, at martsforligets virkninger er ved at være udtømt?

Vi har hørt, at den højtærede statsminister udenfor dette hus har prøvet på at bagatellisere betydningen af den negative valutabalace. Så lidt er det i hans øjne, at det kun svarer til 3 pct. af nationalindkomsten. Ja, målt på den måde er det kun et lille sår, men små sår skal man ikke foragte, de kan udvikle sig til forgiftning.

Selvom den høje regering virkelig kunne begrænse valutaunderskuddet til i fremtiden stadigvæk kun at udgøre 3 pct. af nationalindkomsten, ville det alligevel have den ubehageligste indflydelse på boligbyggeriet, på beskæftigelsen, på renteniveauet, og jo længere tiden gik under disse vilkår, jo mere ville det forkrøble vort lands økonomiske og sociale stilling.

Men har den høje regering virkelig en begrundet formodning om, at den kan holde underskuddet indenfor denne ramme? Vi ser jo, hvorledes det udland, som vi handler med, garderer sig målbevidst imod inflationen. Virkningen er, at vore eksportmuligheder forringes. Landbruget har allerede mødt disse vanskeligheder, industrien er i færd med at møde dem.

Den højtærede statsminister kan ikke lide, at man ikke tror på hans optimisme, at man ikke understøtter den. Jeg må finde mig i at gøre ham imod. Jeg tror, at hans optimisme bygger på en fejlvurdering. Jeg tror, at den kommende tid vil byde på overmåde store vanskeligheder, ikke bare på grund af udlandets holdning, men også fordi den høje regering ikke kunne holde styr på inflationen herhjemme — og jeg kan tilføje: også fordi man dårligt kan se, at den høje regering har nogen planer overhovedet om at holde styr på den. Det er inflationen, som mere end noget andet forøger de offentlige udgifter. Stigningen i lønninger, pensioner, sociale udgifter, varepriser og byggepriser forvandler det forbrugsbegrænsende overskud på statens regnskab til nyt forbrug. Jo mere jeg tænker over det, des mere hælder jeg til den opfattelse, at den traditionelle måde at føre valutapolitik på: kreditstramning og finanspolitik, kun er tilrådelig i en akut krise, altså for at skaffe et pusterum, der muliggør tilrettelæggelsen af en mere langsigtet politik. Man kunne spørge, hvilket formål en sådan langsigtet politik skulle have. Den skal bekæmpe inflationen, d. v. s. den skal holde omkostningsniveauet relativt i ro, eller på andet dansk: løse den opgave, som regeringen simpelthen har ladet ligge. I det sidste år er detailpristallet steget fra 393 til 414, med 21 points — siden socialdemokratiet overtog ledelsen af landet i 1953 endda fra 376.

Det er her, jeg gerne vil have lov at citere det sidste stykke af den ledende artikel i det sidste nummer af „Arbejdsmandenes Fagblad“. Det lyder sådan:

„Men ligesom udviklingen på næsten alle områder må siges at være gået den forkerte vej, således må det fastslås, at udviklingen også er gået i den uheldige retning, når det gælder arbejdsløshedstallene. Lige siden sidste forår har arbejdsløshedstallene for hver måned ligget højere end året forud, og i de første fire måneder af indeværende år har de endda ligget en del højere end i de tilsvarende fire måneder af 1955. På baggrund af disse kendsgerninger afventer man med en vis spænding de kommende måneders økonomiske udvikling i Danmark.“
Så mange var ordene. Hvad var denne

[Aksel Møller.]

arbejdsløsheds oprindelse, dens årsag? Den omstændighed, at det ikke er lykkedes regeringen at bekæmpe inflationen, at inflationen har udviklet et minus i valutabeholdningen, nødvendiggjorde de indgreb, som fører til arbejdsløsheden. Det kan man gøre een gang, det kan man måske gøre to gange, når en akut valutakrise er over landet. Men man kan ikke blive ved at gøre det.

Har vi konservative da haft en politik overfor alt dette? Spørgsmålet er berettiget, og jeg beklager mig ikke over, at den højtærede statsminister stillede det eller i hvert fald en variant af det i en tale i søndags i Fredericia. Jeg vil besvare det.

Ved dette folketingsårs begyndelse prøvede vi ad to veje at nå frem til en politik vendt imod inflationen. Vi foreslog nedsættelser af skatter og afgifter, store nok til at dæmpe omkostningsstigningen. Man beskæftigede sig fra regeringens side kun polemisk med denne tanke. Det blev naturligvis regeringens egen sag, om den fandt den anvendelig eller uanvendelig, stor eller lille, men forudsat at dens ønske om samarbejde om den økonomiske politik med oppositionen var oprigtigt ment, kunne den dog i alt fald have anset den for en udstrakt lillefinger — og hvordan man behandler en udstrakt lillefinger, er der et ordsprog der beretter nærmere om.

Planen omfattede jo tanker om besparelser på statsregnskabet og forbedringer af skattelovgivningen, sådan at arbejde og opsparing blev umagen værd. Men den høje regering ville altså ikke se disse forhandlingsmuligheder, og det radikale venstre henviste for sit vedkommende til det udvalg af eksperter, det såkaldte koordinationsudvalg, som blev nedsat til at svare på det vigtige spørgsmål om de økonomiske faktorer og institutioners samvirke. Men i dag, da dette høje ting står foran sin ferie, har vi endnu ikke fået svar på dette spørgsmål, endnu ikke fået den vejledning, som det radikale venstre formentlig i sine forhåbninger har bygget stærkt på.

Mit parti pegede allerede ved folketingsårets begyndelse på den inflation, som ville blive følgen, hvis man gennemførte de krav, som fagforeningerne allerede da havde udformet, og vi appellerede i den anledning

ved folketingets åbning direkte til den højtærede statsminister her fra talerstolen.

Det ærede medlem hr. Bundvad kom i sin ordførertale i dag ind på arbejdskonflikten, og hvad der skete under den. Det ærede medlem havde så forfærdelig let ved at se, at venstres og de konservatives holdning under denne konflikt var til fordel for arbejdsgiverne og vendt imod arbejderne. Det gør det ærede medlems politiske ambitioner som ny ordfører ære, at han i denne skildring ganske overså det radikale venstres deltagelse. Det gør ham mindre ære, at han med disse bemærkninger helt synes at have set bort fra, at allerede fra oktober måned, da dette høje ting samledes, advarede vi imod de krav, fagforeningerne havde stillet, aldeles ikke udfra noget arbejdsgiver-synspunkt eller lignende, men udfra de synspunkter, der har ført den høje regering til at føre den stramme kreditpolitik og den forbrugsbegrænsende politik, som den gennemførte, da valutakrisen satte ind.

Der kom ikke noget ud af vor appel. Den højtærede statsminister ved nok, hvornår han vil lytte, og hvornår han vil vende det døde øre til. Hvis han dengang havde brugt sin autoritet til at bringe fagforeningernes krav i bedre overensstemmelse med den forbrugsbegrænsende politik, hans regering førte, så ville freden dog vel have kunnet bevares på arbejdsmarkedet.

Hvad nytter al denne forbrugsbegrænsning, disse stadige krav om overskud på statsregnskabet, når inflationen bliver ved at være det fremherskende træk og produktionen stadig bliver dyrere? Man taler advarende ord i disse dage mod at lempe den forbrugsbegrænsende politik, der føres, for tidligt, men hvordan skal man sikre sig imod, at det bliver for sent? Og det er jo for sent, når staten har disponeret over overskuddet til nyt forbrug. Det er en af farerne, ikke en af de mindst væsentlige, ved denne de senere års vanetænkning, at valutakriser skal bekæmpes med statsoverskud.

Når overskuddet først er brugt til nyt forbrug, står man ubevæbnet overfor en ny valutakrise; den kommer altid bag på os, den må derfor altid bekæmpes i største hast og så kun ved, at der tilvejebringes et nyt overskud. Enten dette så sker ved nye skatter og afgifter som så ofte før eller

[Aksel Møller.]

ved besparelser, som det nu optimistisk bebudes, er det dog direkte eller indirekte nye byrder på befolkningen. Og når man så tilmed — i forbrugsbegrænsningens navn — lægger høje afgifter på de fattiges nødvendighedsartikler, som f. eks. spædbørnsudstyr og arbejdstøj, men giver afkald på omsætningsafgift på knallerter, skønt de for mange kun er et stykke legetøj, har jeg svært ved at se fornuften i alt dette. Men den har man måske heller ikke lov til at søge efter? Den skal måske ikke engang være der? Har Kumbel virkelig ret i sin skepsis:

„At appellere til fornuften er verdens største slag i luften.“

Jeg håber ikke, han har ret. Jeg håber, der må kunne føres en politik, som ikke nødvendigvis må beskutte et erhverv, et vigtigt erhverv, ihjel for at opnå en valutapolitik, der kan samle et flertal i dette høje ting. Overskud på statsregnskabet som middel i den akutte valutakrise ved jeg godt er almindelig anerkendt. Jeg bestrider heller ikke, at det er rigtigt, men jeg bestrider som sagt, at man skulle kunne blive ved ad den vej.

Når nu forbruget i Danmark bevarer sin uheldige tilbøjelighed til at være større, end vor fortjeneste berettiger os til, så er der i det lange løb kun een forsvarlig måde at rette denne fejl på. Det er ved at få befolkningen selv til at spare mere. Teorien om, at staten som opsparer kan træde i befolkningens sted, gælder efter mit skøn og min erfaring til Wandsbeck. For det viser sig jo, at staten disponerer før eller senere over de opsparede overskud, og hvis den så på grund af hastigt opståede valutakriser vil fortsætte den såkaldte opsparings- og overbalanceringspolitik, må den stikke hånden dybere og dybere i befolkningens lommer.

Nej, den eneste måde er at opmuntre sparsommeligheden i folket selv. Hvad der kan opnås ad denne vej, betegner en varig forbedring. Det er et spørgsmål om befolkningens sædvaner, om dens mentalitet. Men det er da givet, at staten har en væsentlig indflydelse på både sædvane og sind. Allerede det, at der ikke øves nogen aktiv indsats mod inflationen, mod forringelsen af de opsparede penges værdi, er jo mere end

nok til at lære folk unytten ved at spare. De direkte skatter er nærmest opsparingsfjendtlige, og formueskatten er af natur og oprindelse en straf mod sparene.

Mit parti har i den folketingsssamling, der nu går til ende, ydet sit bidrag til en lempelse af formuebeskatningen, og det er ikke vor skyld, at lempelsen ikke blev større. Tør nogen påstå, at der er handlet fair mod dem, der har sparet op til deres alderdom, enten opsparingen så var en pensionsforsikring, en livsforsikring eller fandt sted i banker og sparekasser? Har de ikke med god grund følt sig narret ved den stadige forringelse af kronens værdi? Mit parti er i pagt med hele sit samfundssyn, når det på to områder i dette folketingsår har bidraget til en bedre behandling af den private opsparing, den del af den i hvert fald, som har alderdomsforsorgen til formål.

Ved ligningsloven krævede vi, at selvpensionisterne i skattemæssig henseende blev behandlet bedre, end de hidtil er blevet. I går gav vi foreløbig tilslutning til folkepensionsforslagene. De er en delvis erstatning til de gamle sparere for pengens værdiforringelse, og efter at der nu synes at kunne ske en udformning af hele dette lovkompleks på en sådan måde, at vi ikke formindsker den fremtidige opsparing til alderdommen, er de betæneligheder, vi iøvrigt kunne have ved denne sag, blevet overvundet. Der er ingen, der kan være i tvivl om, at det netop er disse synspunkter, som betinger vor tilslutning til denne lovgivning: at den formes sådan, at vi mest muligt opmuntrer til privat opsparing.

Den højtærede statsministers spørgsmål om, hvad der er det konservative folkepartis politik, tyder i det hele taget ikke på, at han har haft tid nok til at følge med i, hvad der er sket i denne folketingsssamling, for ellers måtte han dog have set, at det konservative folkepartis politik her i denne sal udgør en helhed med sammenhæng mellem kædens enkelte led, vor antiinflationspolitik, vore advarsler mod omkostningsniveauets forhøjelse, vor stadige påpegen af, at opsparing gennem statskassen er en politik, der har set sin bedste tid, og af, at opsparingsmulighederne i befolkningen til gengæld må forøges, og at vejen hertil er en lempeligere skattepolitik overfor selvpensionisterne, overfor formueejerne,

[Aksel Møller.]

samt en ordning af folkepensionen, der tilskynder den private borger til selv at spare, den eneste tilskyndelse, staten overhovedet kan give: det skal kunne betale sig at spare.

Vi står nu i denne sommer overfor en ny ejendomsskyldvurdering. Denne ejendomsskyldvurdering vil, således som det ærede medlem hr. Erik Eriksen redegjorde for det her fra talerstolen for et øjeblik siden, føre til formuestigninger, føre til nye skatter, eller i hvert fald til højere skatter, på en papirformue. Det forekommer mig, at dette problem trænger til nærmere overvejelse i visse henseender. Jeg tænker f. eks. på, at i København og på Frederiksberg har man i modsætning til andre steder i landet fastsat udskrivningen på grundlag af den tidligere vurdering for 4 år. Følgen vil blive, at når vurderingen sætter ejendommens priser i vejret, vil byrderne på ejendommene vokse, uden at der i og for sig på forhånd er udtalt noget kommunalt ønske om at få et større provenu ind gennem ejendomsskatterne. Det ville vist være naturligt, om man overvejede gennem en lovændring at muliggøre en nedsættelse af de promiller, hvormed skatten udskrives i de tilfælde, hvor den er låst fast for 4 år, og hvor den altså derfor, om et sådant lovforslag ikke gennemføres, kommer til at betyde forøgede byrder.

Der er så meget diskussion for tiden om, hvem der sparer. Vi ved, at disse forøgede byrder, som kommer i kraft af ejendomsskyldvurderingerne, vil føles som en byrde på sparsommeligheden. Under de nuværende forhold, hvor inflationen og skattepolitikken altså gør nytten af at spare tvivlsom, ligger tyngdepunktet naturligvis hos de større indtægter, forsåvidt angår opsparingen. Enhver af os ved jo, at deres opsparing ikke er tilstrækkelig til at hjælpe os over vanskelighederne, til at forsyne os med tilstrækkelige midler til, at investeringen kan få det omfang, vi ønsker. Det kan vel kun ske, hvis man kan få det jævne folk med de små indkomster med og det i langt større

udstrækning, end det er muligt gennem de forsøg, der er blevet gjort på dette. Staten må indrette sin lovgivning, så det kan betale sig at spare.

Det er klart, at forudsætningen for hele denne tale er, at opsparingen omsættes i produktion, og at produktionen kommer til at vokse hurtigere end forbruget. Flere fabrikker, flere bedrifter, bedre maskiner og højere teknik, det er, hvad vi har brug for, og det er, hvad vi skal betale. Vi kan ikke blive ved med at bekæmpe valutaunderskuddet med en nedsættelse af aktiviteten. Også det er et af de midler, der hører til i den traditionelle opfattelse af den akutte krise, men når nu den akutte krise er ved at blive en normal tilstand i vort land, er der kun een mulighed: at forøge produktionen. Det skal kunne betale sig at arbejde, at producere.

Det konservative folkeparti fremsatte sammen med venstre sit eget forslag om en lempeligere behandling af skatten for merindtægter. Det kunne ikke få den højtærede finansministers tilslutning, og vi var så henvist til at støtte et dårligere forslag, men dog i alt fald et, som gjorde det mere tillokkende end hidtil for en person at forøge sine anstrengelser.

Kan den højtærede statsminister da ikke se de brudstykker, der hører til en helhedspolitik? Har den højtærede minister heller ikke lagt mærke til, at det konservative folkeparti ved forskellige lejligheder i dette folketingsår har modsat sig en udvidelse af statens udlånsvirksomhed, en yderligere vækst i statens driftsudgifter? Også det markerer den politiske linie, som det konservative folkeparti har fulgt og vil følge i højere grad fremover. Hvis den politik, jeg her er talsmand for, skal virkeliggøres, kræver den et omfattende reformarbejde, som væsentligt adskiller sig fra den politik, statsministerens regering følger.

Vi bør benytte den kommende tid til at overveje, på hvilken måde den direkte skat kan nedsættes. Den direkte skat er

[Akse] Møller.]

en farlig skatteform. Det ærede medlem hr. Bundvad forlangte bedre kontrol med indtægterne. Allerede deraf ser man, hvor farlig denne skatteform er, hvor ustyrlig den i virkeligheden er. Man er nødt til at opbygge større og større administration for at holde styr på den. Den opfordrer hverken til sparsommelighed eller til arbejde. Det ærede medlem hr. Bundvad har utvivlsomt med de bemærkninger, han gjorde, tænkt på, at der nok ikke er ret mange, der anser den for blankt retfærdig. Den er kommet i miskredit på grund af alle sine åbenlyse urimeligheder. Spørg de fastlønnede på den ene side og de frie erhverv på den anden. En varig overvindelse af vore valutavanskeligheder er da også et argument, og et vigtigt argument, for, at skattens grundlag i højere grad bliver forbruget og i mindre grad indkomsten.

Den højtærede statsminister har efterlyst mit partis politik. Af en sådan efterlysning følger vel, at han selv er rede til at svare på modspørgsmålet: Hvad er da hans politik? Jeg bliver næppe misforstået, når jeg siger, at jeg forstod på den højtærede statsministers tale ved indledningen til debatten — en tale, som naturligvis havde en rent formel karakter, kun havde til hensigt efter forretningsordenen at muliggøre denne debat — at den højtærede statsminister holdt krudtet tørt til replikken. Jeg håber da, at skuddet når det fyres af, bliver en erklæring om, hvad der vil være den høje regerings politik fremover på disse områder. Jeg kan ikke tro, at statsministeren for alvor mener, at valutavanskelighederne skulle være ved at være overvundet. Tendensen i de sidste måneders tal for valutaudviklingen er da meget lidt opmuntrende, og af den senere tids pris- og lønbewægelse ved han, at der ikke er noget godt at vente af den nærmeste fremtid. Den vil føre til nye stigninger i omkostningerne og til ny inflation. Hvad har regeringen da i tankerne? Tror den, at den kan komme igennem med en politik, som, samtidig med at den tilfredsstiller fagbevægelsen, kan skaffe sig et flertal i folketinget?

Den højtærede statsminister og adskillige af dem, der taler som han, har nogle gange

bebrejdet mig, at jeg har talt om, at socialdemokratiet efter arbejdskonflikten var spaltet fra isse til hæl. (*Stats- og udenrigsministeren* [H. C. Hansen]: Det har jeg ikke!). Den højtærede statsminister har ikke bebrejdet mig det. Jeg tager imod korrekтивet, den højtærede statsminister har bare vendt sig imod denne betragtning. Det bliver da nødvendigt for den højtærede statsminister nærmere at forklare os, hvordan man kan bestride spaltningen, når man erindrer, hvad formanden for De Samvirkende, hr. Eiler Jensen, sagde under arbejdskonflikten om regeringens og nationalbankens mangel på fantasi i den økonomiske politik. I den forbindelse blev endda ordet „importregulering“ nævnt. Tror den høje regering virkelig, at den kan skaffe sig tilslutning i det høje ting til nationalbankens socialisering eller til importregulering? Eller hvad mener den højtærede statsminister om de tanker, som Arbejderbevægelsens Erhvervsråds formand, direktør Dalgaard, lod slippe over tændernes gårde i slutningen af maj? Hvad var det, Arbejderbevægelsens Erhvervsråds formand da gik ind for? Det var jo ikke mindre end den socialisering af erhvervslivet, som socialdemokratiet proklamerede i 1945, men senere erstattede med velfærdsstatens tillokkelser. Er det ikke en spaltning? Eller vil den højtærede statsminister kunne hævde, at han har ført en politik her i tinget i overensstemmelse med den slags betragtninger, og at han også i fremtiden vil gøre det?

Den højtærede statsminister har jo ikke noget imod en saglig diskussion om begrebet „velfærdsstaten“. Det fremgår af søndagstalen i Fredericia, at han vedkender sig som mål for sin politik at tilvejebringe større lighed mellem befolkningens muligheder og vilkår. Er det nr. 1 på velfærdsstatens program? Såvidt jeg husker, kæmpede den højtærede statsminister, da han var en iøvrigt særdeles respekteret finansminister, sig frem til en anden opfattelse, frem til den opfattelse, at feltråbet om at lade de rige betale led af den afgørende mangel, at de rige ikke var tilstrækkelig mange og ikke rige nok til, at det kunne blive til noget, hvis man skulle dele velstanden ud. Jeg går ud fra, at han stadig har nogenlunde den samme opfattelse.

[Aksel Møller.]

De statistiske kendsgerninger er jo ikke væsentlig forandret siden da. Hvad er det så, han mener med denne udjævning, denne større lighed? Hvis det er mere end en talemåde, bliver det jo under de givne økonomiske forhold et angreb på mellemstandsindtægterne. Som det samlede skatte-tryk er, vil yderligere landvinding for den slags synspunkter, som statsministeren anlagde i søndags, føre med sig, at mellemstanden nu skal bære endnu større byrder, medmindre den højtærede statsminister vil forstås på den måde, at hans opfattelse af velfærdsstaten og hans partis opfattelse af velfærdsstaten støtter direktør Dalgaard's tanke om socialisering af virksomheder. Gør den det, synes jeg, den højtærede statsminister skulle sige til. I næste folketingsår skal vælgerne tage stilling på et eller andet tidspunkt. Vil man lade dem købe katten i sækken?

Løvrigt er ordet „velfærdsstat“ en dårlig betegnelse for det samfund, som socialdemokratiet vil opbygge, således som det hidtil er blevet fremstillet for os. Kald det „formynderstaten“, så kommer vi sandheden nærmere. Ingen kan nemlig med rette sige, at kun socialdemokratiet har befolkningens velfærd som mål for sin politik. Hvad ligger der i ordet velfærd? Hvad der er en velfærdssag for den ene, kan være det modsatte for den anden. Folket består nu engang af et stort antal enkelte mennesker, der hver for sig har sin drøm om lykken, hver sit mål at se hen til, og ingen af dem lever mere end een gang. Det er dem naturligvis magtpåliggende, at drømmen, hvad den end rummer, ja, selvom den kun er en drøm om materielle goder, et motorkøretøj, radio, fjernsyn, sommerhus, kolonihave eller bare en cykle, eller selvom den skulle være et ønske om kulturelle oplevelser — at drømmen da går i opfyldelse i dette liv. Det er derfor langt fra sikkert, at det har noget med mange menneskers velfærd at gøre, at man opkaster sig til formynder for deres liv fra vuggen til graven. Der er en anden politik. Den har til formål at gøre mennesker friere i forhold til statsmagten, friere i det hele overfor de kollektive organer, som menneskene af praktiske grunde har oprettet med det formål at tjene og ikke at herske. Inspirationen til folkestyret

var at finde i menneskets ønske om at gøre sig statsmagten underdanig, men mennesket er igen blevet den lille. Demokratiet har udstyret statens institutioner og organisationer med en sådan magtfuldkommenhed, at de borgerlige friheder er blevet begrænset, og det er derfor praktisk politik i dag at rive noget af den pigtråd ned, som hindrer det enkelte menneskes bevægelsesfrihed.

Den højtærede statsminister sagde forleden dag, at nu måtte det konservative folkeparti og venstre fortælle offentligheden, hvad de ville ændre på velfærdsstatens område. Måske nogen vil påstå, at strejkeret er et produkt af individualisme. Men det er længe siden, at arbejdskampen havde en sådan karakter, at den enkelte deltagers vilje var et vægtigt lod i vægtskålen. I samme udstrækning som strejkerne er blevet totale, reduceres den enkelte til et nummer i det samlede hele, en femhundre-tusindedel eller sådan noget lignende af organisationens vilje. Den arbejdskonflikt, som vi oplevede i marts og april, viste dog vel os allesammen, at strejker — og for den sags skyld også lockouter — er våben, som rammer i flæng, og som derfor bør høre fortiden til. Det er praktisk politik at finde midler til regulering af forholdet mellem arbejdere og arbejdsgivere. Lykkes det, skulle betingelserne for en produktionsstigning kunne tilvejebringes, men jeg erkender uden videre, at der til disse betingelser hører, at funktionærer og arbejdere har sikkerhed for at få en rundelig del af produktionsstigningen, når den er konstateret. Jeg erkender det, ikke blot fordi dette kunne synes nødvendigt for at vække interessen for produktionsfremmende forholdsregler, men også fordi mennesket ikke alene er et middel til produktion, men selve produktionens mål. Skal vi kunne undgå arbejdskampe, må vi se at finde frem til moderne lønningssystemer, hvor den enkelte kan aflønnes efter sin indsats og et levende interessefællesskab opbygges mellem ham og hans virksomhed. Vort land har mange arbejdsgivere, som ikke blot har forståelse for dette, men som også i praksis har gennemført foranstaltninger, der rummer vægtige svar på disse livsvigtige spørgsmål.

Men læg mærke til, at hvad der er opnået på disse områder, med udbyttedeling, bo-

[Aksel Møller.]

nusordninger, sociale foranstaltninger indenfor virksomhederne til fordel for funktionærer og arbejdere og til omsorg for den ældre arbejdskraft, ofte er opnået uden påbud fra organisationerne og uden indblanding fra statsmagten, tværtimod, mange bestemmelser i skattelovgivningen er simpelthen en hindring derfor. Tør den højtærede statsminister benægte, at hele denne udvikling kunne fremmes yderligere ved fornuftigere skattebestemmelser og mere liberale love? Har ikke også dette med menneskets velfærd at gøre?

Helt i overensstemmelse med denne tankegang indtog det konservative folkeparti en velvillig stilling til det radikale forslag om en lovgivning i arbejdsstridigheder. Motivet går igen i det initiativ, vi tog sammen med venstre i spørgsmålet om organisations- tvang. I al beskedenhed var det tilstede i den ændring, som Niels fra Slagelse bevirkede i arbejderbeskyttelsesloven, og helt åbenbart fremgår det af det forbud mod adgangsbegrænsning til fagene, der formentlig vil blive optaget i den nye lærlinge- lov. Ser den højtærede stats- og udenrigs- minister perspektivet?

Samlingen har ganske tydeligt markeret en række bestræbelser for at formindske stats- og organisationsformynderiet, og i den henseende synes mit parti, venstre og det radikale venstre at ligge hinanden nær. Jeg indrømmer, at der er uoverensstemmelser, og at der også er store uoverensstemmelser. Mit parti har f. eks. en betydeligt mere kritisk indstilling til det skatteprivilegium, som den kooperative organisationsform nyder, og som påfører de frie næringsdrivende en urimelig konkurrence, men hvad skulle der egentlig være i vejen for, at vi også en dag kunne komme hinanden nærmere i denne sag? En belysning af alle de forhold, der hører herhen, kan måske hjælpe os på vej. Derfor tog vi tidligt på foråret det løfte af den højtærede finansminister, at han nedsatte en ny kommission, som skulle bedømme forholdet mellem de selvstændige næringsdrivende og kooperationen. Vi beklager, at ministeren endnu ikke har indfriet sit løfte. Vi har svært ved at forstå, at det skal vare så længe. Hvorfor? (Afbrydelse af *finansministeren*).

Mener den højtærede finansminister, at han har nedsat brugsforeningskommissionen? Jeg går ud fra, at den højtærede finansminister vil være enig med mig i, at nedsat er den i hvert fald ikke. (*Finansministeren* [Kampmann]: Så er den i dette sekund ved at blive det!).

Denne sag er kun en af de forskelligheder, som venstre, det konservative folkeparti og det radikale venstre rummer i deres syn på forholdet mellem organisationen og det enkelte menneske. Der kan nok påvises andre, især når grænserne for statens og organisationernes magt skal drages, men jeg tror, at de tre partier i den slags spørgsmål vil komme hinanden væsentligt nærmere i den kommende tid. Hvis betegnelserne „højre“ og „venstre“ overhovedet længere lader sig anvende til at illustrere politiske forskelle, beder jeg den højtærede stats- og udenrigsminister mærke sig, at det radikale venstre i de afgørende af disse spørgsmål hidtil har stået længst til højre for socialdemokratiet. Jeg bemærker det som en slags fodnote til den seneste tids diskussion om fremtidige regeringsmuligheder og det idépolitiske grundlag for dem.

Se, her kunne denne tale så passende slutte. Svaret på disse spørgsmål venter os i næste folketingsår, når befolkningen ved valget skal bestemme sammensætningen af dette ting. På hvilket grundlag skal befolkningen da træffe valget? Det er jo hævet over enhver tvivl, at den skal vælge imellem forskellige politiske synspunkter; det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard har ganske ret i, at det drejer sig om en politik. Men det drejer sig samtidig i høj grad om at få afgjort, af hvem denne politik skal ledes. Således som tinget er fordelt i disse politiske spørgsmål, således som det radikale venstre er placeret i forhold til socialdemokratiet i nogle af de spørgsmål, der vedrører statens og organisationernes stilling til det enkelte menneske, tør man dog vel ikke sige, at det er ligegyldigt, hvorfra og af hvem denne politik ledes. Således som de økonomiske forhold har udviklet sig politisk ved de afgørelser, der er truffet om valutaforliget her i det høje ting, står det radikale venstre langt til venstre for min opfattelse.

Man spørger da sig selv: Skal valget finde

[Aksel Møller.]

sted, uden at befolkningen ved, hvad det radikale venstre, som er placeret — i hvert fald hvis tallene gentager sig så nogenlunde — i den stilling at kunne afgøre så uhyre meget, når råd skal gives om en ny regering, går til valg på? Tror det radikale venstre, at det kan gå til valg uden til den tid at give svar ikke blot på, hvilken politik det vil støtte, men også på, hvorledes og igennem hvilke parlamentariske kræfter det ønsker at denne politik skal fremmes. Jeg tror, at det vil være nødvendigt at tale med langt større åbenhed til befolkningen om disse problemer, når valgets time er inde. (*Bertel Dahlgaard*: Det går altså sammen!). Det ærede medlem er jo den iblandt os, der har den største erfaring for, hvorledes man skal tie med den slags ting. Han kan holde sig lige så stiv som nålen i H. C. Andersens eventyr, men han skal huske, at nålen knæk.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Det er meddelt mig, at det ærede medlem hr. *Bundvad* ønsker at udtræde af finansudvalget. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for *Bundvad* har vedkommende gruppe udpeget *Brodthagen*, som herefter er valgt.

Folketingets næste møde afholdes i dag kl. 14 med følgende dagsorden:

1) *Eventuelt: tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger.

2) *Tredie behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om ferskvandsfiskeri.

3) *Fortsættelse af forespørgsel til stats- og udenrigsministeren af Bundvad m. fl.*

Mødet hævet kl. 11⁵².

120. møde.

Fredag den 22. juni kl. 14.

Formanden: Den første sag på dagsordenen kan kun med tingets samtykke behandles i dette møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Ophold). Det er givet.

Man gik da til:

Tredie behandling af forslag til lov om ændring i lov om forbrugsbegrænsende foranstaltninger.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 5220, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 1127).

Der var ikke stillet ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Udenfor tillægsbetænkningen var der stillet følgende ændringsforslag:

Af *Aksel Larsen*, *Ragnhild Andersen* og *Alfred Jensen*:

Til § 8.

Stk. 3 i den foreslåede affattelse af lovens § 51 affattes således:

„Stk. 3. Nedsættelse af afgifterne efter afsnit I påbegyndes den 1. juli 1956.“

Ændringsforslaget sættes først til forhandling.

Udvalgets ordfører (*Peter Nielsen*): Efter lovforslagets anden behandling har udvalget holdt et møde, hvor man har modtaget repræsentanter for auktionsledere og auktionsholdere, der ønsker forbrugsafgifterne af brugt tøj, solgt på auktion, helt sløffet eller nedsat. Af kontrolmæssige grunde kan afgiften i disse tilfælde ikke bortfalde, men der har hidtil været den lempelse, at der ikke afkræves afgift, for så vidt summen for et sådant auktionssalg ikke overstiger 10 kr. Udvalget henstiller til den højtærede finansminister at overveje, om denne 10 kr.s